

Underlagsrapport till
ÖVERSIKTSPLAN 2010
för Uppsala kommun



Uppsalas Spatiala Kapital

Analyser av täthet, centralitet
och urbana stråk.

UPPSALAS SPATIALA KAPITAL

Analys av täthet, centralitet och urbana stråk

Underlag till ny översiktsplan för Uppsala tätort

2009-10-19

SPACESCAPE

SAMMANFATTNING

I Uppsala pågår för närvarande arbetet med en ny översiktsplan för tätorten. För att analysera viktiga stadsrum och urbana stråk har kommunen anlitat Spacescape för att göra analyser av täthet, centralitet och stråk, som belyser lägespotential, eller det sk. spatiala kapitalet, i stadens olika delar. Resultaten visar att det är den inre stadskärnan som har absolut starkast potential. Innerstadens utbredning är dock idag begränsad av flera svåra barriärer och järnvägar och större bilvägar. För att Uppsalas inre stadskärna ska kunna växa måste dessa överbyggas och utredningens förslag är att detta görs genom att satsa på vissa strategiska stråk. Möjliga stadsutvecklingsstråk finns i alla väderstreck men där norr och söder är särskilt starka på lång sikt därför att här finns långa stråk och stora utbyggnadsmöjligheter. Att Uppsalas innerstad enklast växer längs med järnväg och Fyrisån och inte tvärs är något som även är historiskt förankrat.

INNEHÅLL

INLEDNING	Sid 4
METODIKEN	Sid 5
TÄTHETSANALYSER Områdesanalys per NYKO Lägesanalys per adress	Sid 5
CENTRALITETSANALYSER R2 – lokal centralitet R14 – regional centralitet	Sid 15
STRÅKANALYSER R1500– lokala stråk R6000 – regionala stråk	Sid 21
INVENTERING	Sid 27
SLUTSATSER	Sid 46

MEDVERKANDE

Alexander Stähle, Spacescape
Tobias Nordström, Spacescape
Martin Losos, Spacescape

BESTÄLLARE

Göran Carlén, Uppsala kommun

INLEDNING

OM DET SPATIALA KAPITALET

"It's not places that makes cities, it's cities that make places"
Bill Hillier

Spacescapes analyser kan sammanfattas i idén om spatialt kapital. Grundtanken är att allt stadsbyggande genom att strukturera och utforma stadsrummet skapar en grundläggande potential, inte bara genom ny bebyggelse utan också genom stadsrummets struktur i sig. Denna struktur ger varje plats och byggnad ett läge med en specifik relation till alla andra platser och därmed även till omgivande människor, verksamheter och attraktioner, vilka alla bidrar till detta läges värde. I grunden är det ett bruksvärde men det kan naturligtvis även återspeglas i ett ekonomiskt bytesvärde. Oavsett storlek på enskilda stadsbyggnadsprojektet är ändå kunskapen om de enskilda platsernas till staden i övrigt central för att förstå platsens potential. Denna del av stadsbyggandet tappas ofta bort eftersom dessa relationer kan vara svåra att beskriva. Det är just detta som Spacescapes analyser hjälper till med. Dels ger det stöd för vad man kan tänka sig för aktiviteter och verksamheter längs gator och på olika platser, och dels ger det stöd för detaljutformningen av dem. Man kan därför säga att man genom att beskriva det spatiala kapitalet även underlättar för hur man bäst förvaltar detta kapital.

OM SPACE SYNTAX OCH PLACE SYNTAX

Space syntax är en uppsättning rumsanalytiska metoder utvecklade av den engelske arkitekturforskaren Bill Hillier och hans kollegor vid University College London. Bakgrunden är ett grundläggande behov inom arkitekturforskningen att bättre förstå den byggda miljöns funktionalitet och betydelse för stadsliv. Inom space syntax-forskningen har det visat sig att enskilda platser grundläggande potential för rörelse och vistelse till stor del avgörs av platsernas läge, dvs dess rumsliga sammanhang snarare än dess utformning eller enskilda form. Analysmetoderna inom Space syntax kan således ses som ett utvecklat mått på spatialt kapital då de fångar tillgänglig den omgivande stadens stadsrum är från olika platser. Med nyutvecklad metodik från KTH sk. Place syntax kan nu även stadsrummen laddas med attraktioner som täthet, grönområden och andra viktiga stadsbyggnadskomponenter.

STADENS STRUKTUR SKAPAR
SPATIALT KAPITAL



PLATSENS UTFORMNING
FÖRVALTAR DENNA
POTENTIAL



Fig. Lokal centralitet i Södermalms gatunät överensstämmer mycket väl (ca 70%) med gångflöden och butikslokaliseringar.

METODIKEN

TÄTHETSANALYS

I konventionell demografi redovisas befolkningstäthet per område. Samma sak gäller hur stadsplaneringen vanligtvis redovisar bebyggelsestäthet (exploateringsstal). Kartorna visar ett genomsnitt för t.ex. en stadsdel. Men när det gäller den funktionella eller upplevda täthet behövs andra mått. Då är det lämpligt att addera tillgänglighet. Place syntax är en ny sorts analys som kan fånga den tillgängliga tätheten, med andra ord varje enskilt läges tillgängliga befolkningsunderlag, besöksunderlag, serviceunderlag eller marknadsunderlag. Analysen kombinerar möjligheten att ta sig fram i gatunätet via attraktioner som t.ex. täthet. Det gör att täta områden med stora barriärer kan få lägre värden än glesa områden med ett väl integrerat gatunät. Det är således viktigt att skilja på områdestäthet (t.ex. boende per NYKO-område) och lägestäthet (t.ex. boende inom gångavstånd från adresspunkt).

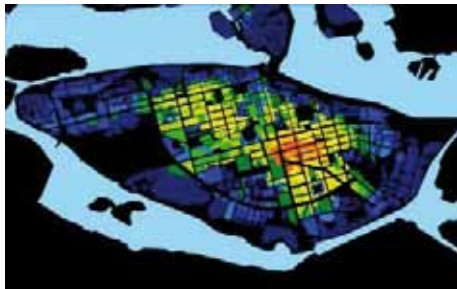


Fig. Tillgänglig befolkningstäthet inom 1000 meter och sex riktningförändringar på Södermalm överensstämmer väl med stadsdelens kommersiella tyngdpunkter och intensivaste stadsliv.

CENTRALITETSANALYS

Denna väl beprövade Space syntax-analys, som även kallats rumsintegrationsanalys, mäter hur nära varje stadsrum är alla andra stadsrum i en stad. Stadsrummen representeras av sk. axiallinjer, dvs. siktlinjer längs gator och gångstråk. Analysen kan fånga lokala och regionala centra i gatunätet, beroende på hur man ställer radien för analysen. Lokal centralitet (radius 2) fångar vanligen de korta förflyttningarna och pekar ut lokal rumslig förankring, vilket i tidigare studier varit grundläggande för t.ex. Stockholms innerstads stadsliv. Regional centralitet (radius 14), eller med andra ord stadsdelsövergripande rumsintegration, fångar i vilken grad gator och platser ligger centralt i tätorten som helhet. Genom att analysera korrelationen, dvs sambandet mellan lokal och regional centralitet kan få man en grov bild av i vilken mån som lokala centra och stadsövergripande stråk överlappar, vilket torde ge grundläggande förutsättningar för möten mellan det lokala och det regionala. Stadsrum med mycket överlappningar, eller "rumslig synergi", är således en grundläggande urban kvalitet.

STRÅKANALYS

Denna Space syntax-analys, även kallad "Route choice" fångar gatunätets kontinuitet genom att beräkna summan av vinkelförändringar från varje gatussegment inom en viss radie. Måttet har påvisats fånga framförallt potentialen för genomströmning i staden. Även i denna analys skiljs lokala stråk från regionala genom en bestämning av radie. 1500 meter har i våra studier av Uppsala visat sig vara särskilt intressant och pekar på lokala stråk för gående. Ökar man radien till 6000 meter så lyfts stadsdelsövergripande, regionala, stråk fram på ett tydligt sätt. Kanske pekar de regionala stråken särskilt på cyklistens huvudleder genom tätorten.

TÄTHETSANALYSER

Analyskartorna redovisar två sorters täthetsmått.

Områdestäthet mäts i denna studie som:

- Antal boende per km²
- Antal arbetsplatser per km²
- Totalbefolkning (boende + arbetsplatser) per km²
- Andel boende (mått på funktionsblandning)

Dessa analyser redovisas på NYKO-område.

Lägestäthet mäts i denna studie som:

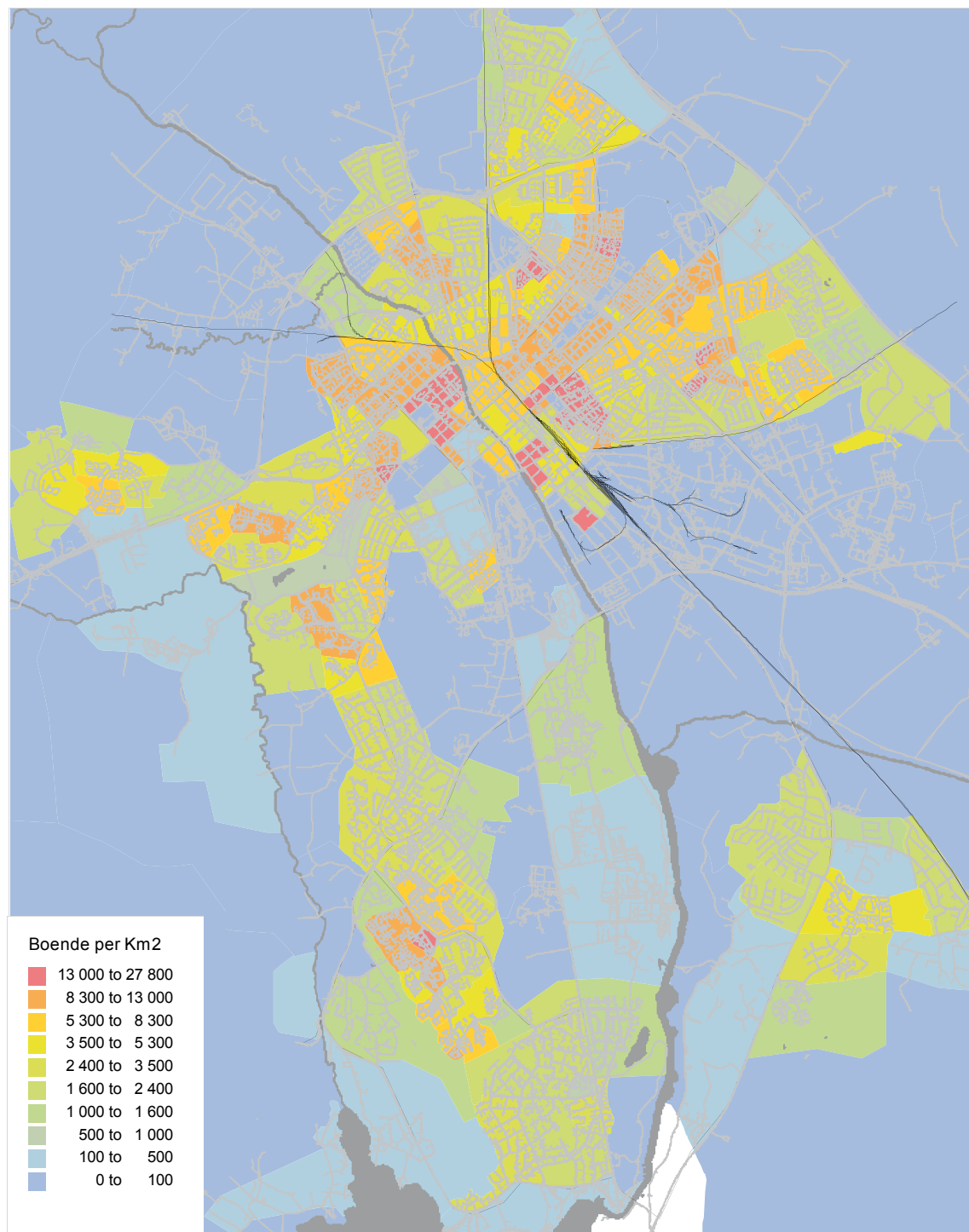
- Boende inom gångavstånd
- Arbetsplatser inom gångavstånd
- Totalbefolkning inom gångavstånd
- Andel boende inom gångavstånd

Dessa analyser redovisas på adresspunkt.

Gångavstånd mäts här som 1000 meter eller 6 riktningsförändringar i gatunätet. Att även sätta en gräns för antalet riktningar kommer från Place syntax-forskningen vid KTH. Man har här visat att det finns en räckvidd för gående även när det gäller orienterbarhet. Det betyder att analyser fångar inte bara om det är långt att gå (avstånd i meter) utan även om det är svårt att hitta (avstånd i riktningsförändringar).

OMRÅDESTÄTHET: BOENDE PER KM2 (inom NYKO-området)

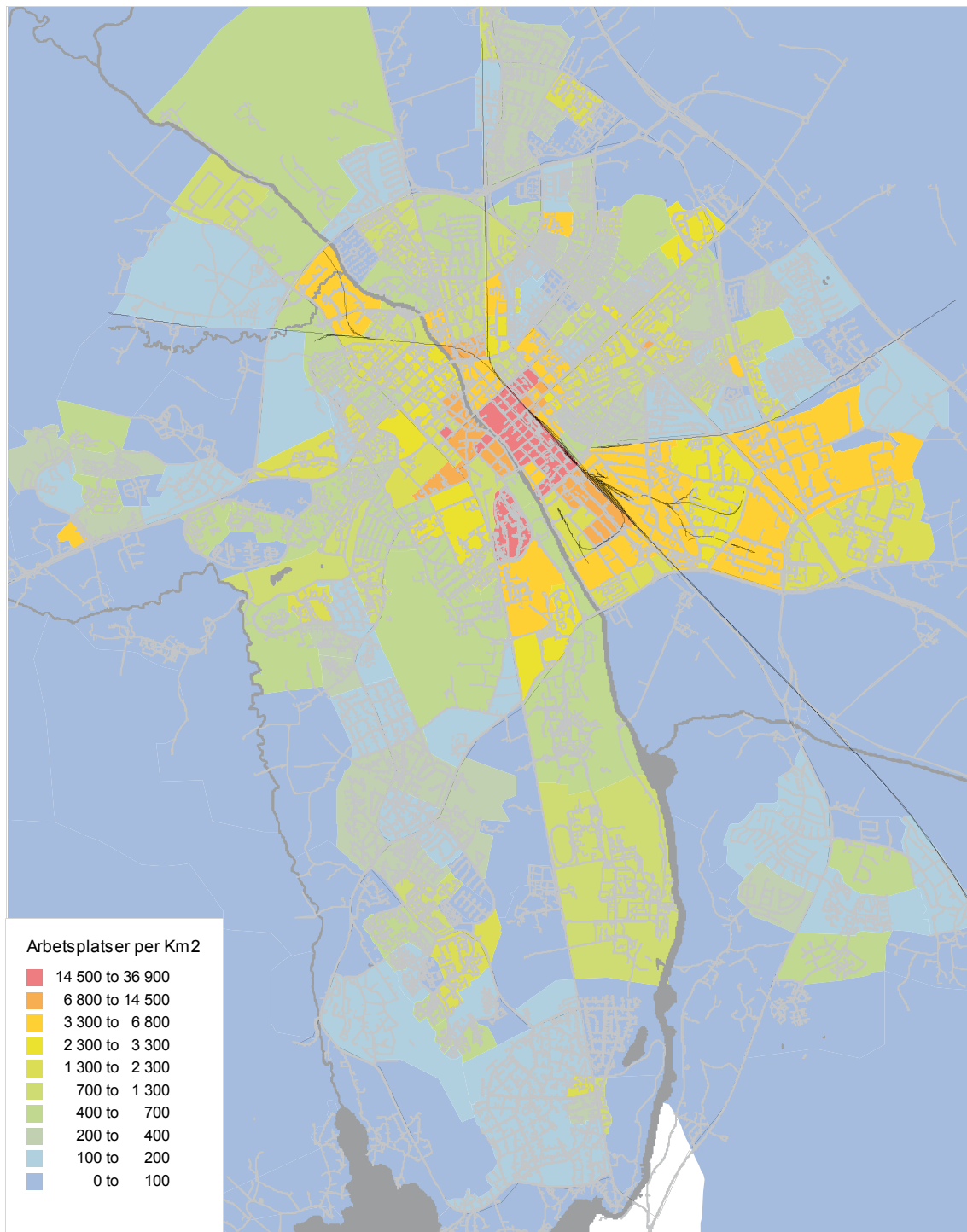
På stadsdelsnivå så syns innerstaden som tätast med boende, där Luthagen, Fålhagen och Kungsängen är tätast. Mot Sala backe sträcker sig också tätare bostadsområden. Boendetäta områden utanför innerstaden är t.ex. Eriksberg, Flogsta och i synnerhet Gottsunda.



OMRÅDESTÄTHET: ARBETSPLATSER PER KM2

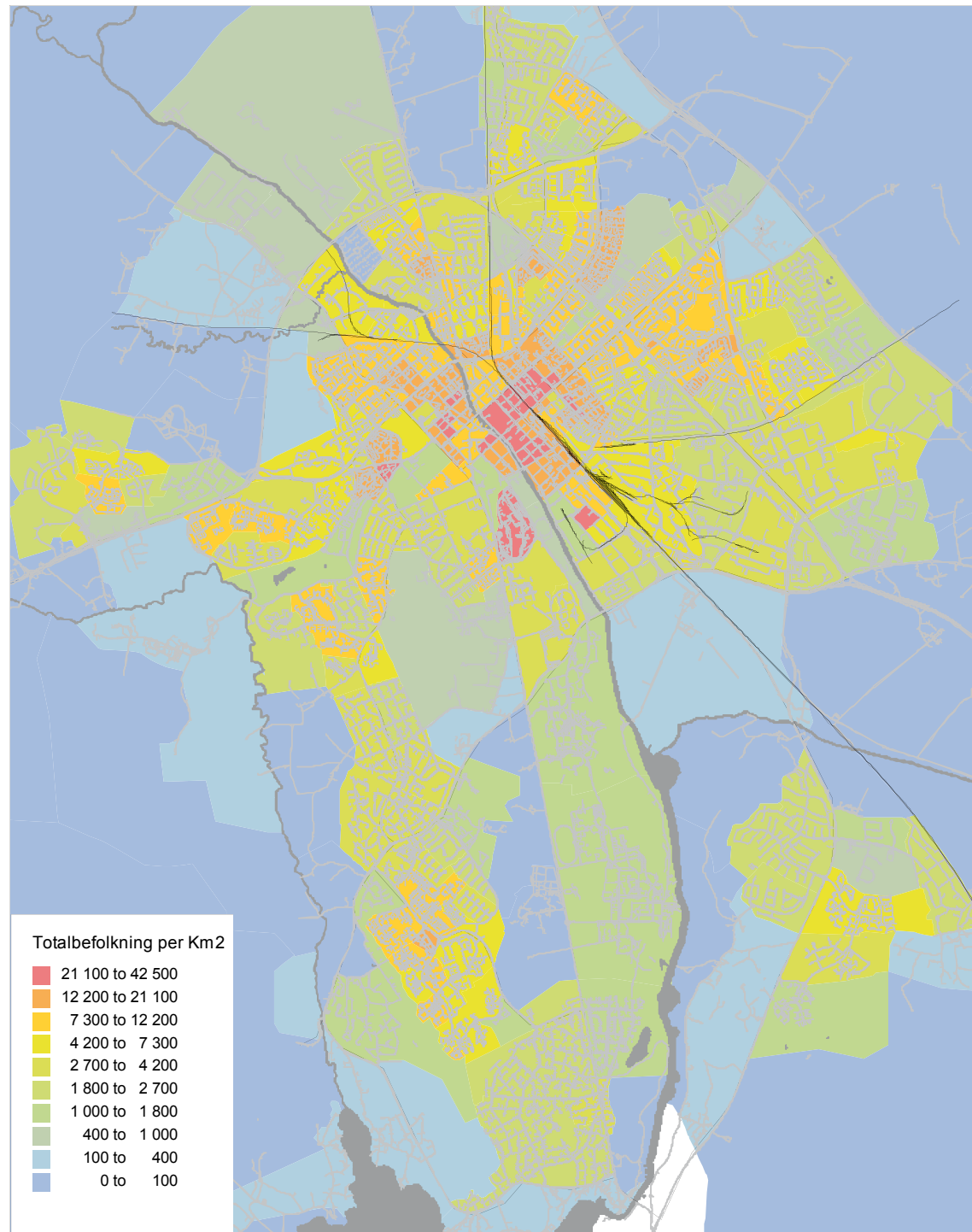
(inom NYK0-område)

Arbetsplatstätheten är extremt centrerad till stadskärnan. Mot öster sträcker sig arbetsplatsområdena Kungsängen, Boländerna och österut. Institutionsstråket söderut är också tydligt.



OMRÅDESTÄTHET: TOTALBEFOLKNING PER KM2 (inom NYK0-området)

När man slår ihop boende och arbetsplatser så syns Uppsalas stadskärna samt de typiska bebyggelsestråken söderut.

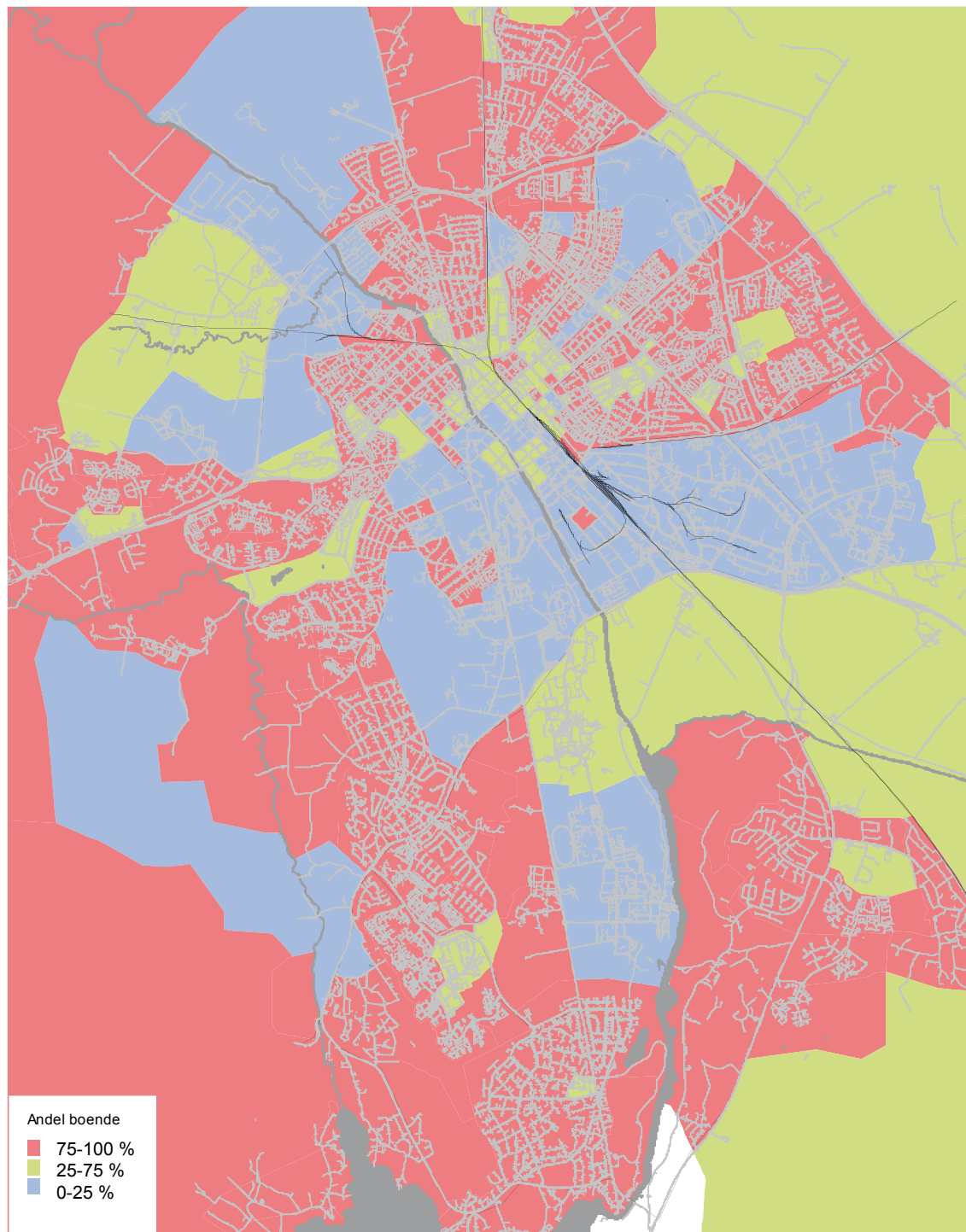


OMRÅDESTÄTHET: ANDEL BOENDE

(inom NYKO-område)

Genom att dividera antal boende med total befolkningen så ges en grov bild av funktionsblandningen. Ofta beskrivs en levande stadsmiljö som blandad och vi kan se att stora delar av den inre stadskärnan är det. Bostäder dominerar norrut och längs Gottsundastråket. Institutionerna och industriområdena letar sig in söderifrån och dominerar detta landskap.

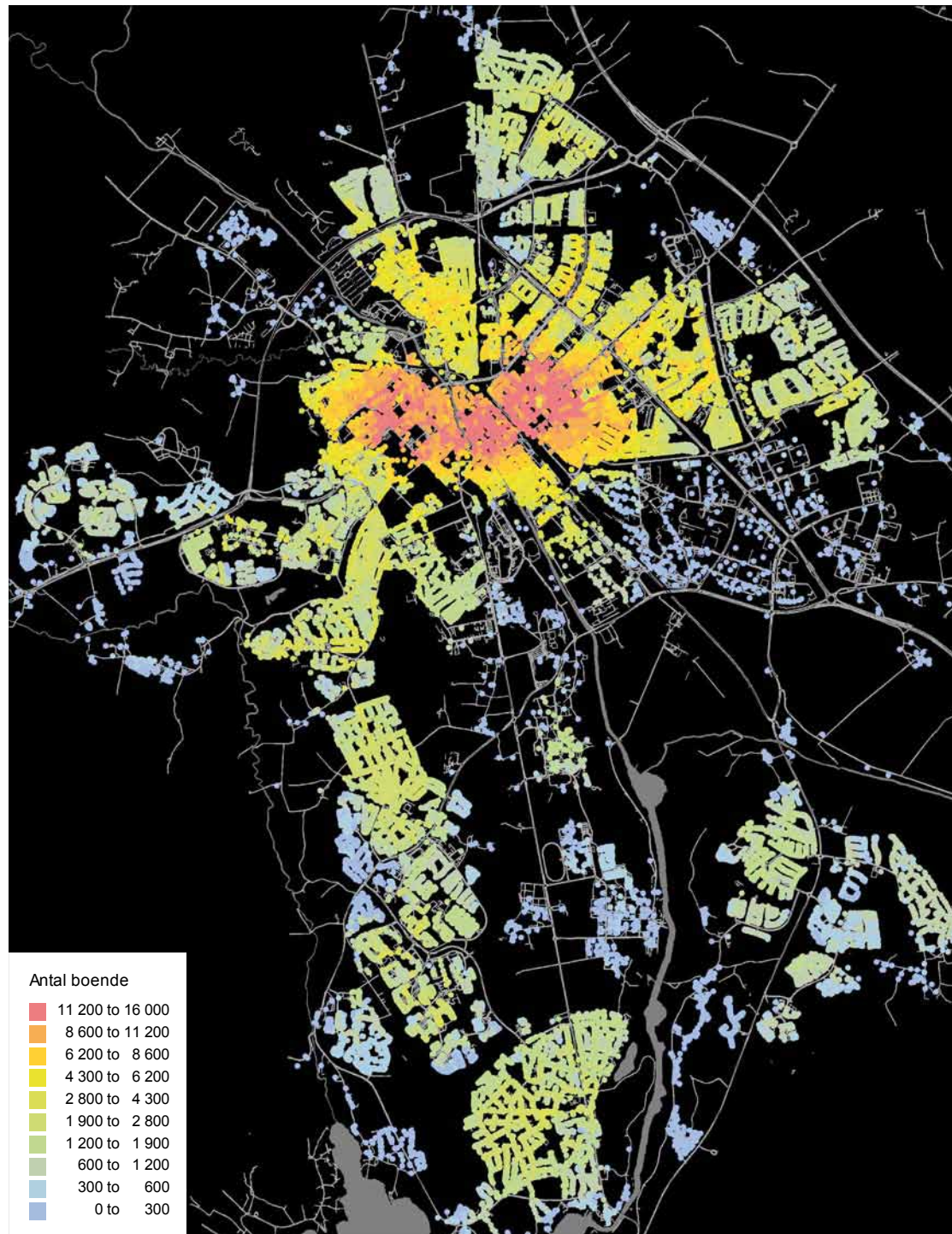
Men, för att förstå stadslivspotentialen mer nyanserat, och den upplevda blandningen så krävs att tillgängligheten integreras i analysen. Som kartbilden visar blir områdesgränserna avgörande för statistiken på ett sätt som i flera fall riskerar bli missvisande.



LÄGESTÄTHET: BOENDE INOM GÅNGAVSTÅND

(1000 m eller 6 riktnings-
förändringar från adresspunkt)

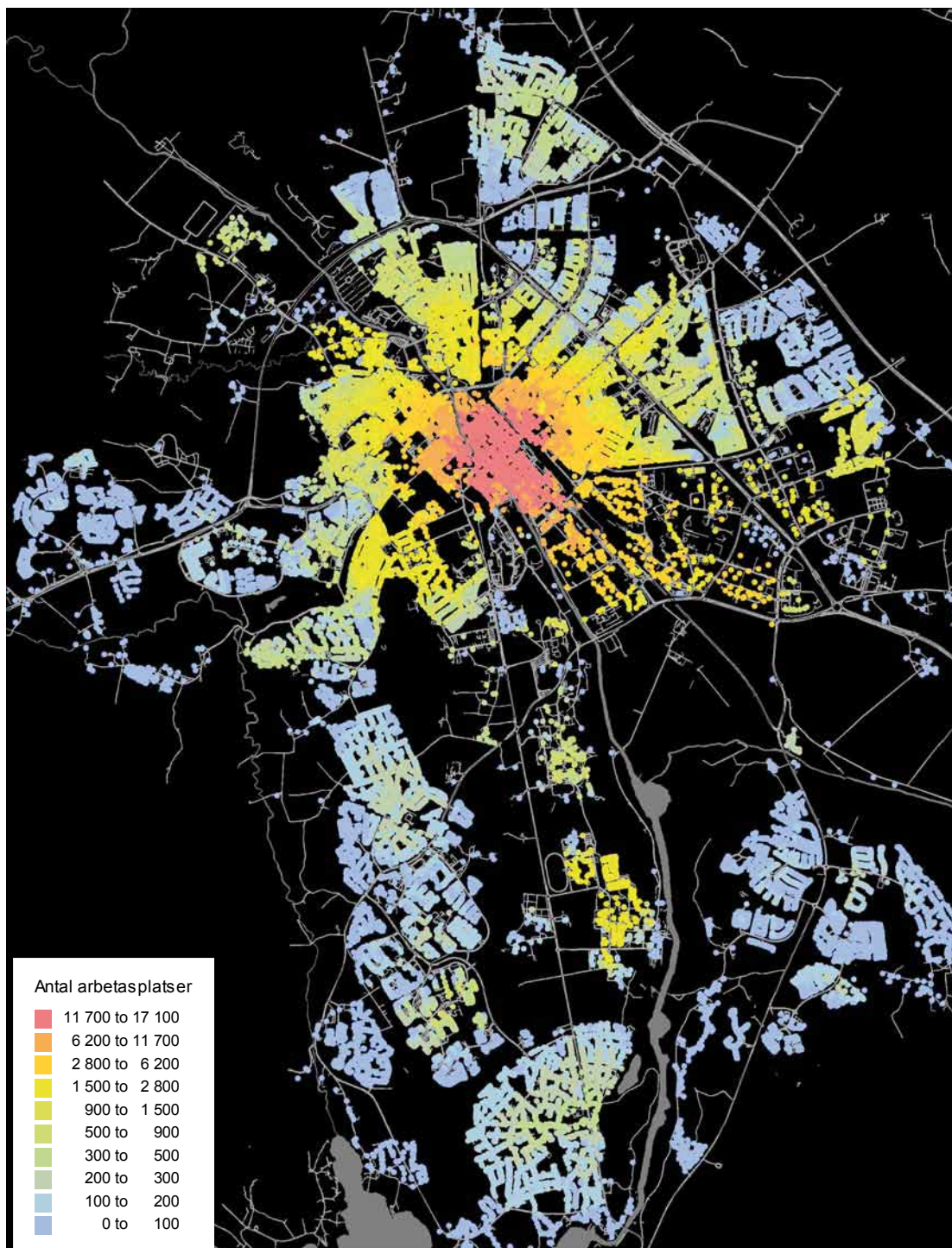
Den tillgängliga boendetätheten visar tydligt koncentrationen av boende i en båge mellan Luthagen och Sala backe genom innerstaden. Den tillgängliga boendetätheten är markant lägre utanför denna båge. Att notera är att den tillgängliga boendetätheten är ungefär lika hög i Gottsunda som i Sunnersta. Detta beror på olikheten i gatunät. Kort sagt betyder detta att Gottsunda separerar sina boende med återvändsgränder och Sunnersta integrerar boende genom ett sammanhängande tätt gatunät.



LÄGESTÄTHET: ARBETSPLATSER INOM GÅNGAVSTÅND

(1000 m eller 6 riktnings-
förändringar från adresspunkt)

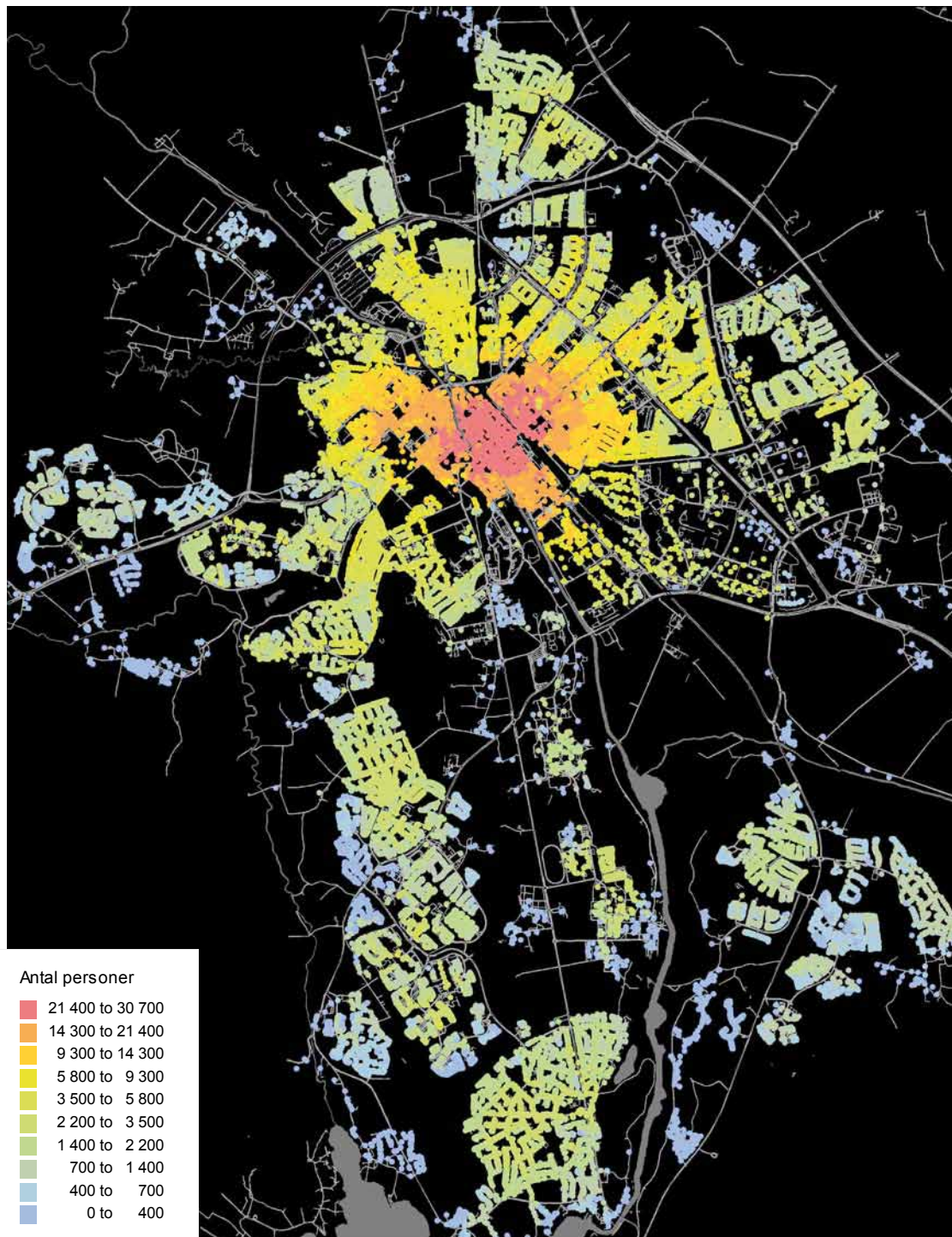
Bilden över den tillgängliga arbetsplatstätheten är relativt olika bilden över arbetsplatstäthet. Detta beror på att arbetsplatsstadsdelarna ofta har stor utsträckning i geografien. Den tillgängliga arbetsplatstätheten visar mer realistiskt den tillgängliga dagbefolkningen i gaturummet. Den inre stadskärnan som ekonomiskt centrum blir extremt centraliserad och tydlig. Det är bara Ultuna som riktigt sticker ut som ett externt arbetsområde.



LÄGESTÄHET: TOTALBEFOLKNING INOM GÅNGAVSTÅND

(1000 m eller 6 riktnings-
förändringar från adresspunkt)

Den tillgängliga totalbefolkningen är en sammanslagning av tillgänglig boendetäthet och tillgänglig arbetsplatstäthet. Kort sagt är den inre stadskärnan framträdande. I öster och norr klingar den tillgängliga tätheten av mot landsbygden. I väster har den mer av ett abrupt stopp. Här ligger landsbygden närmast innerstaden. I söder har man tvärtom en extremt utsträckt täthet.



LÄGESTÄTHET: ANDEL BOENDE INOM GÅNGAVSTÅND (1000 m eller 6 riktnings- förändringar från adresspunkt)

Den tillgängliga andelen boende kan indikera blandstad. I kartbilde är det den inre stadskärnan som lyfts fram som mest blandad. Det är längs Luthagsesplanaden mot Studentstaden, Svartbäcken, Kvarngärdet och Fålhagen. Att Fyrisvallen, Slavsta och Ulleråker indikerar högre blandning är mer ett resultat av att dessa områden ligger mellan bostadsområden och arbetsområden. Kanske visar analysen här ändå på en potential att knyta samman och skapa blandning.



CENTRALITETSANALYSER

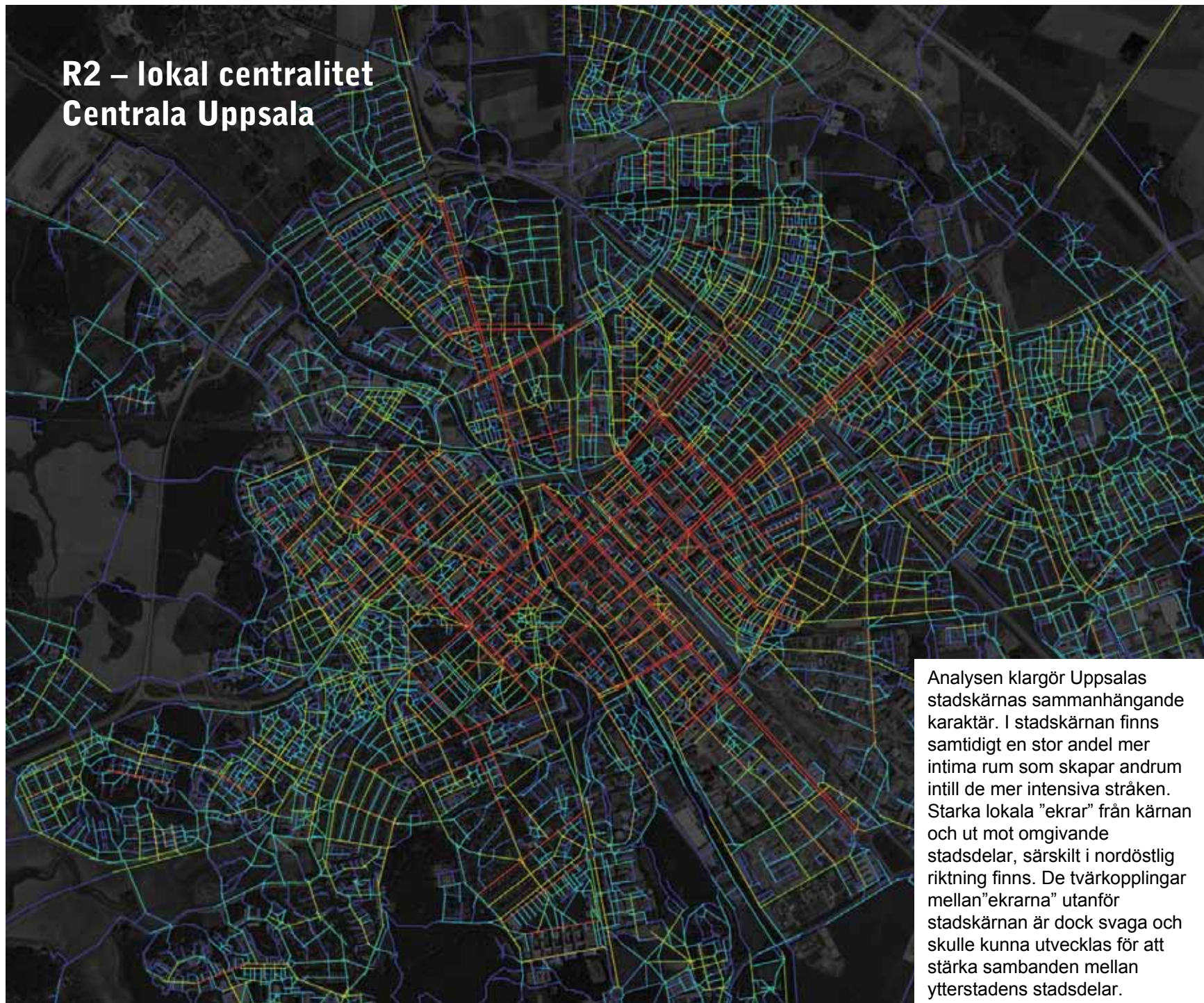
Analyskartorna redovisar med sk Space syntax-metodik två sorters centralitet i gatunätet.

Lokal centralitet mäts som närheten mellan axiallinjer (stadsrum) på 2 linjers radie (R2).

Regional centralitet mäts som närheten mellan axiallinjer (stadsrum) på 14 linjers radie (R14).

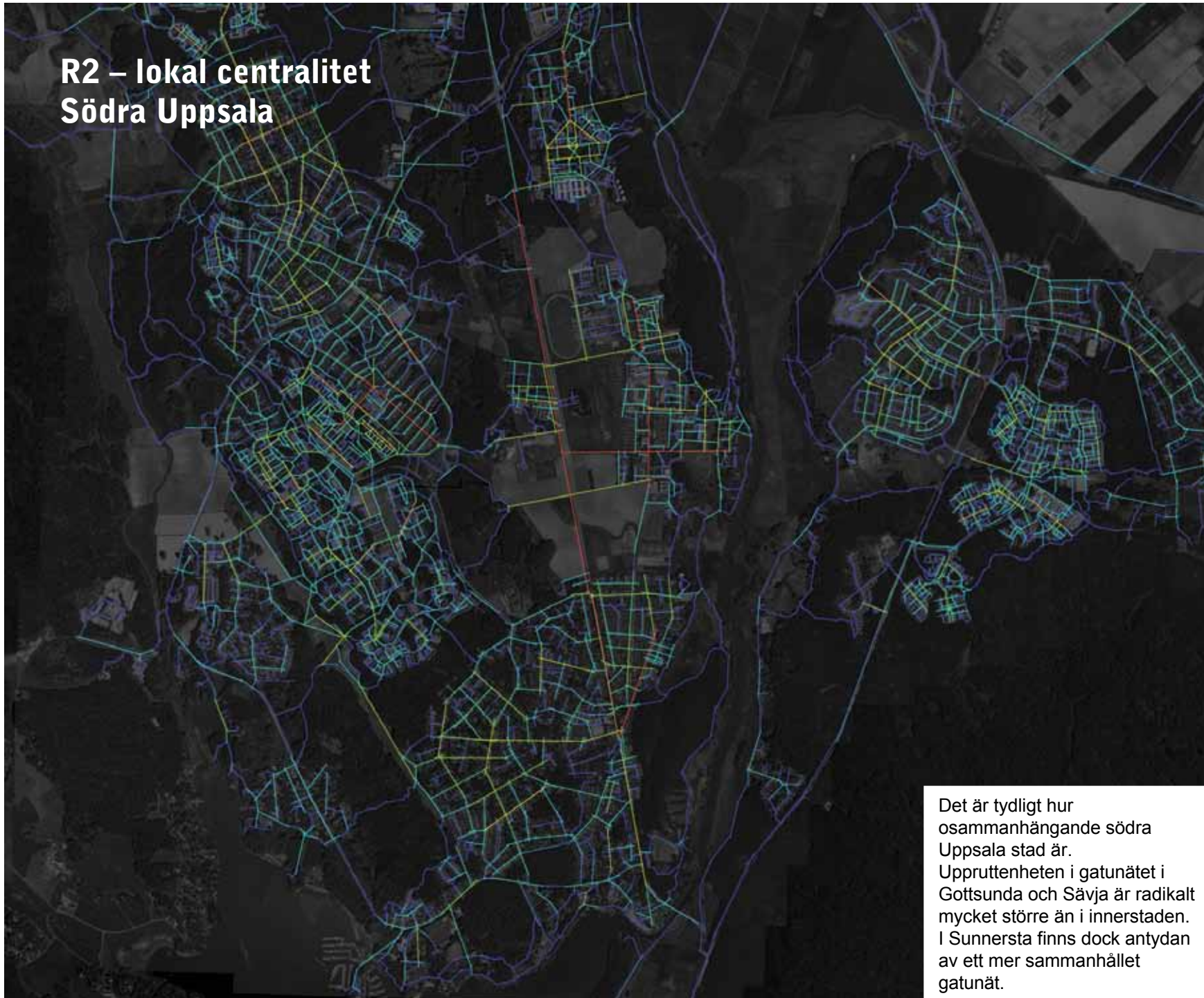
Läs mer om metodiken i inledningen.

R2 – lokal centralitet Centrala Uppsala



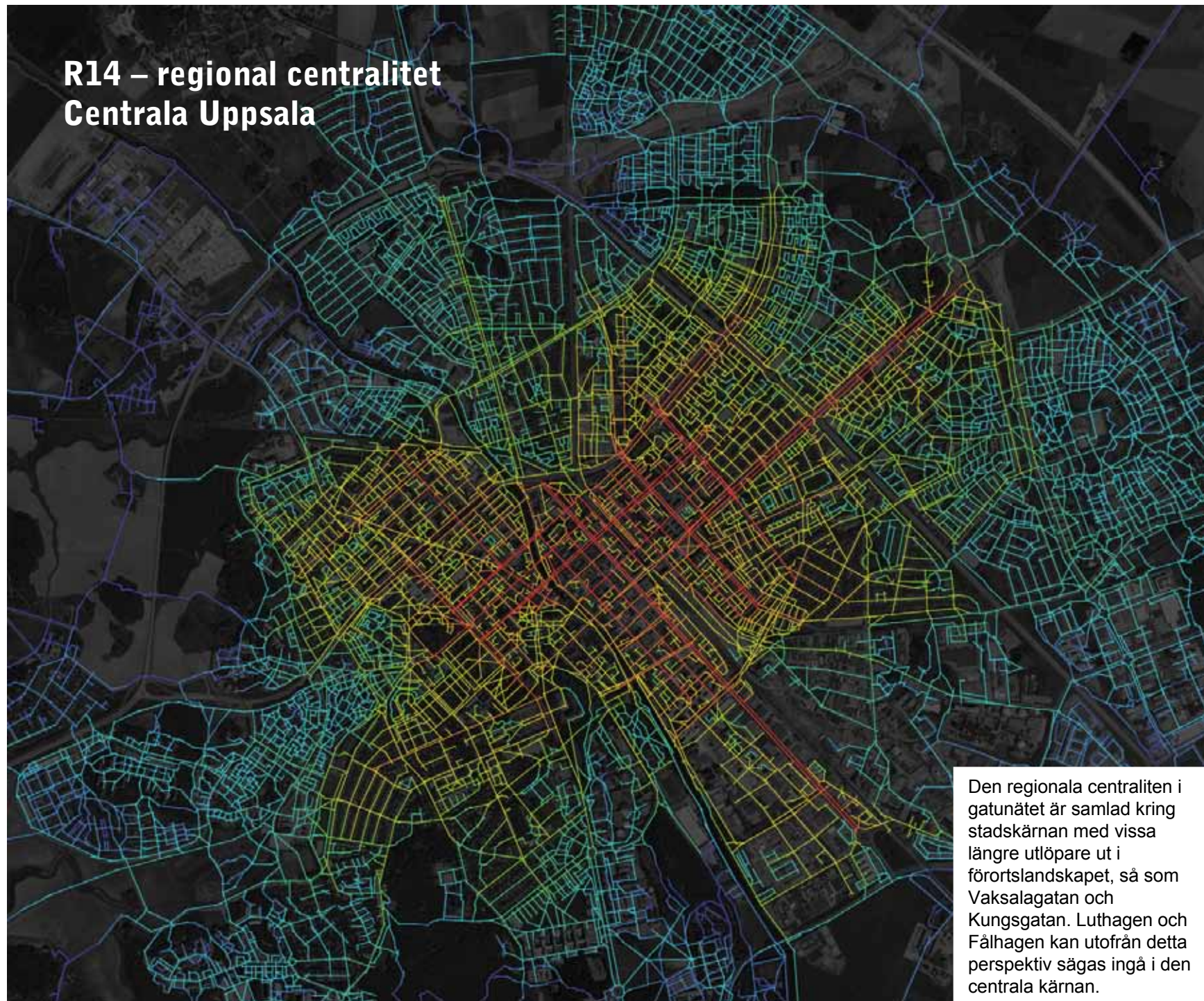
Analysen klargör Uppsalas stadskärnas sammanhängande karaktär. I stadskärnan finns samtidigt en stor andel mer intima rum som skapar andrum intill de mer intensiva stråken. Starka lokala "ekrar" från kärnan och ut mot omgivande stadsdelar, särskilt i nordöstlig riktning finns. De tvärkopplingar mellan "ekrarna" utanför stadskärnan är dock svaga och skulle kunna utvecklas för att stärka sambanden mellan ytterstadens stadsdelar.

R2 – lokal centralitet Södra Uppsala



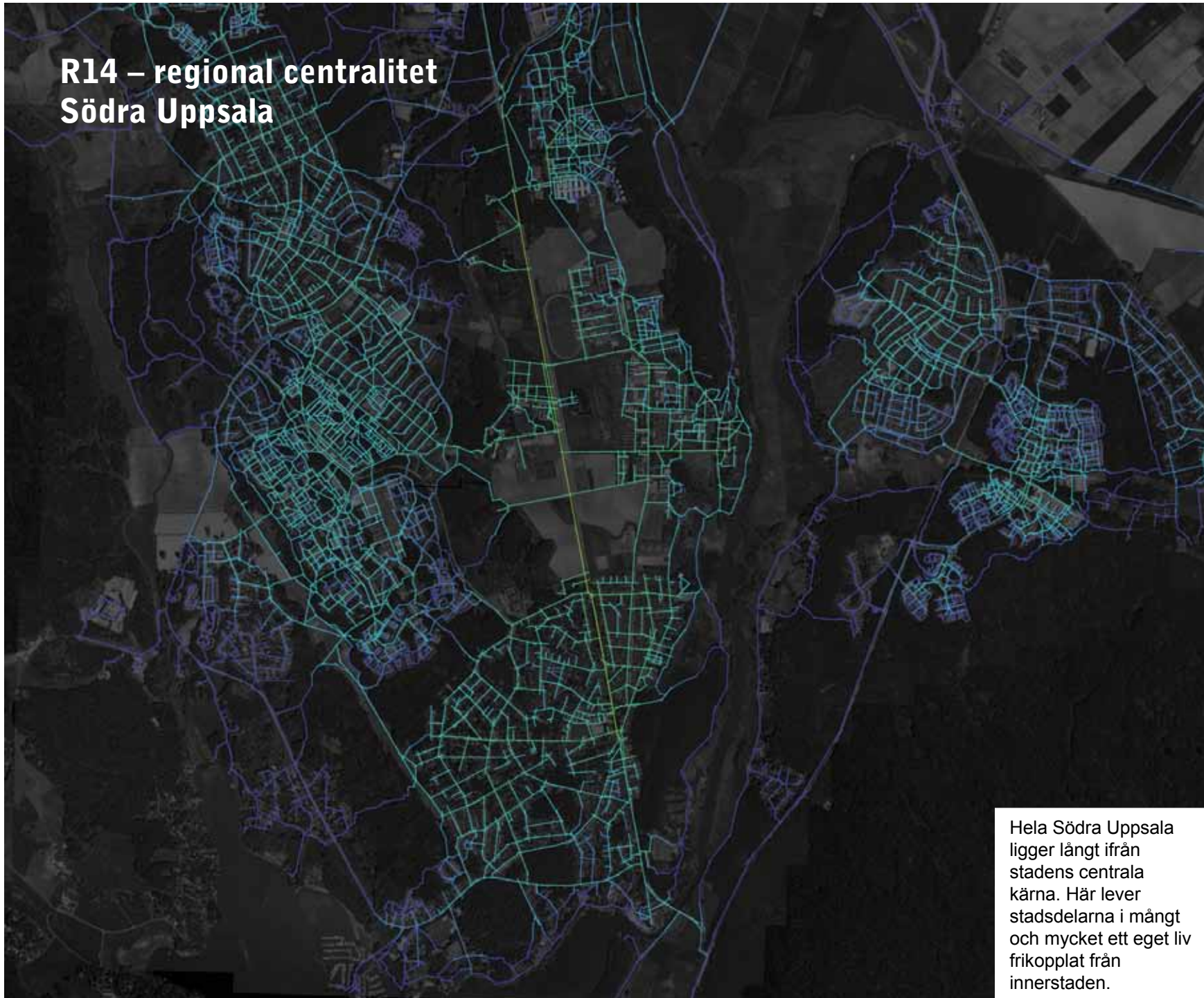
Det är tydligt hur osammanhängande södra Uppsala stad är. Uppruttnheten i gatanätet i Gottsunda och Sävja är radikalt mycket större än i innerstaden. I Sunnersta finns dock antydning av ett mer sammanhållet gatanät.

R14 – regional centralitet Centrala Uppsala



Den regionala centraliten i gatunätet är samlad kring stadskärnan med vissa längre utlöpare ut i förortslandskapet, så som Vaksalagatan och Kungsgatan. Luthagen och Fålhagen kan utifrån detta perspektiv sägas ingå i den centrala kärnan.

R14 – regional centralitet Södra Uppsala



Hela Södra Uppsala ligger långt ifrån stadens centrala kärna. Här lever stadsdelarna i mångt och mycket ett eget liv frikopplat från innerstaden.

REGIONAL STADSKÄRNA + LOKALA STADSKÄRNOR

Centrala Uppsala



Bilden visar hur lokala och regionala stadskärnor överlappar varandra. Generellt sätt finns det lokal rumlig förankring där det också finns regional. Detta är positivt om man vill att det ska finnas potential för levande stad i flera skalor samtidigt.

STRÅKANALYSER

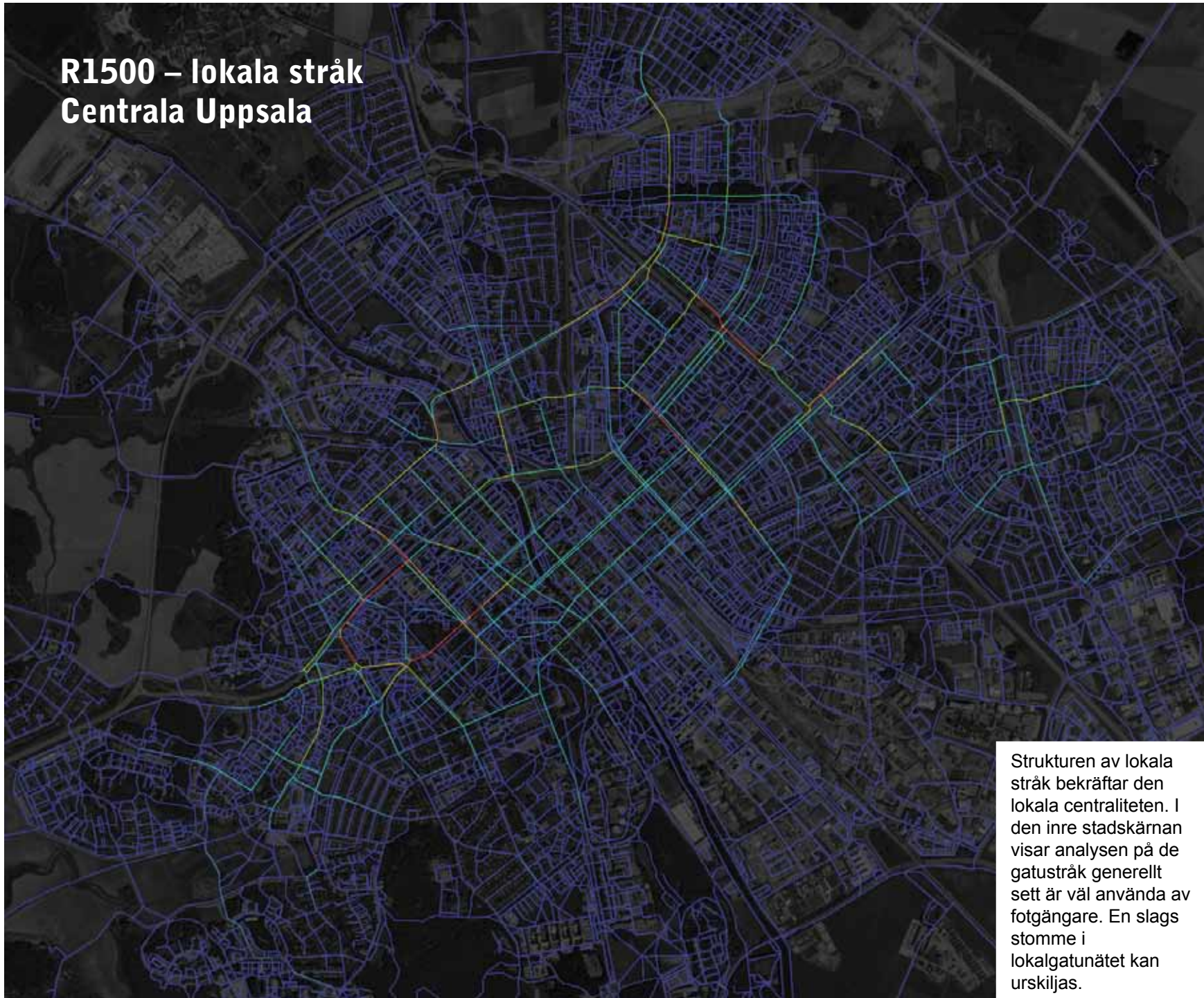
Analyskartorna redovisar med sk Space syntax-metodik två sorters stråk i gatunätet.

Lokala stråk mäts som kontinuiteten i gatunätet inom 1500 meters radie (R1500). Särskilt för gående.

Regionala stråk mäts som kontinuiteten i gatunätet inom 6000 meters radie (R6000). Särskilt för cyklister.

Läs mer om metodiken i inledningen.

R1500 – lokala stråk Centrala Uppsala



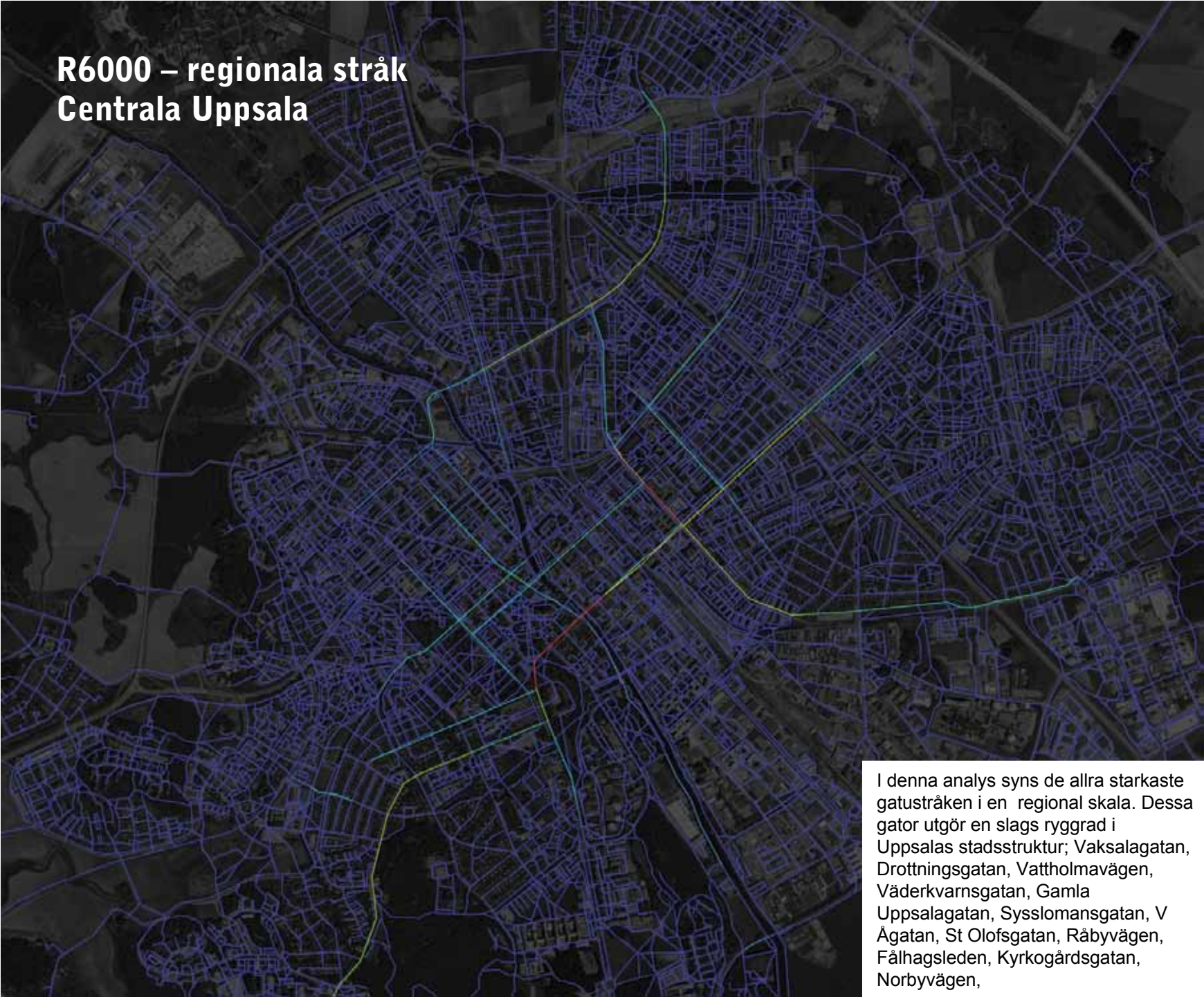
Strukturen av lokala stråk bekräftar den lokala centraliteten. I den inre stadskärnan visar analysen på de gatustråk generellt sett är väl använda av fotgängare. En slags stomme i lokalgatunätet kan urskiljas.

R1500 – lokala stråk Södra Uppsala



Stråken är mycket svaga i den Södra staden jämfört med stadskärnan. Det är bara Hugo Alfvéns väg som får visst genomslag.

R6000 – regionala stråk Centrala Uppsala



I denna analys syns de allra starkaste gatustråken i en regional skala. Dessa gator utgör en slags ryggrad i Uppsalas stadsstruktur; Vaksalagatan, Drottningsgatan, Vattholmavägen, Väderkvarnsgatan, Gamla Uppsalagatan, Syslomanagatan, V Ågatan, St Olofsgatan, Råbyvägen, Fålhagsleden, Kyrkogårdsgatan, Norbyvägen,

R6000 – regionala stråk
Södra Uppsala



LÄGESPOTENTIAL: LOKALA + REGIONALA STADSKÄRNOR LOKALA + REGIONALA STRÅK

Lokalt stråk

Regional stadskärna

Regionalt stråk

Lokal stadskärna

Bilden visar hur lokala och regionala stadskärnor överlappar lokala och regionala stråk. Platser som är starka både som kärnor och stråk både lokalt och regionalt kan sägas ha en stark lägespotential, högt spatialt kapital eller enklare sagt; ha förutsättningarna för rumslig hållbarhet i Uppsala tätort.

INVENTERING

En översiktlig inventering och fotografering har genomförts av innerstadens mest centrala kommersiella stråk. Denna visar tydligt i vilket mån som det spatiala kapitalen, eller lägespotentialen, har tagits tillvara på platsen.

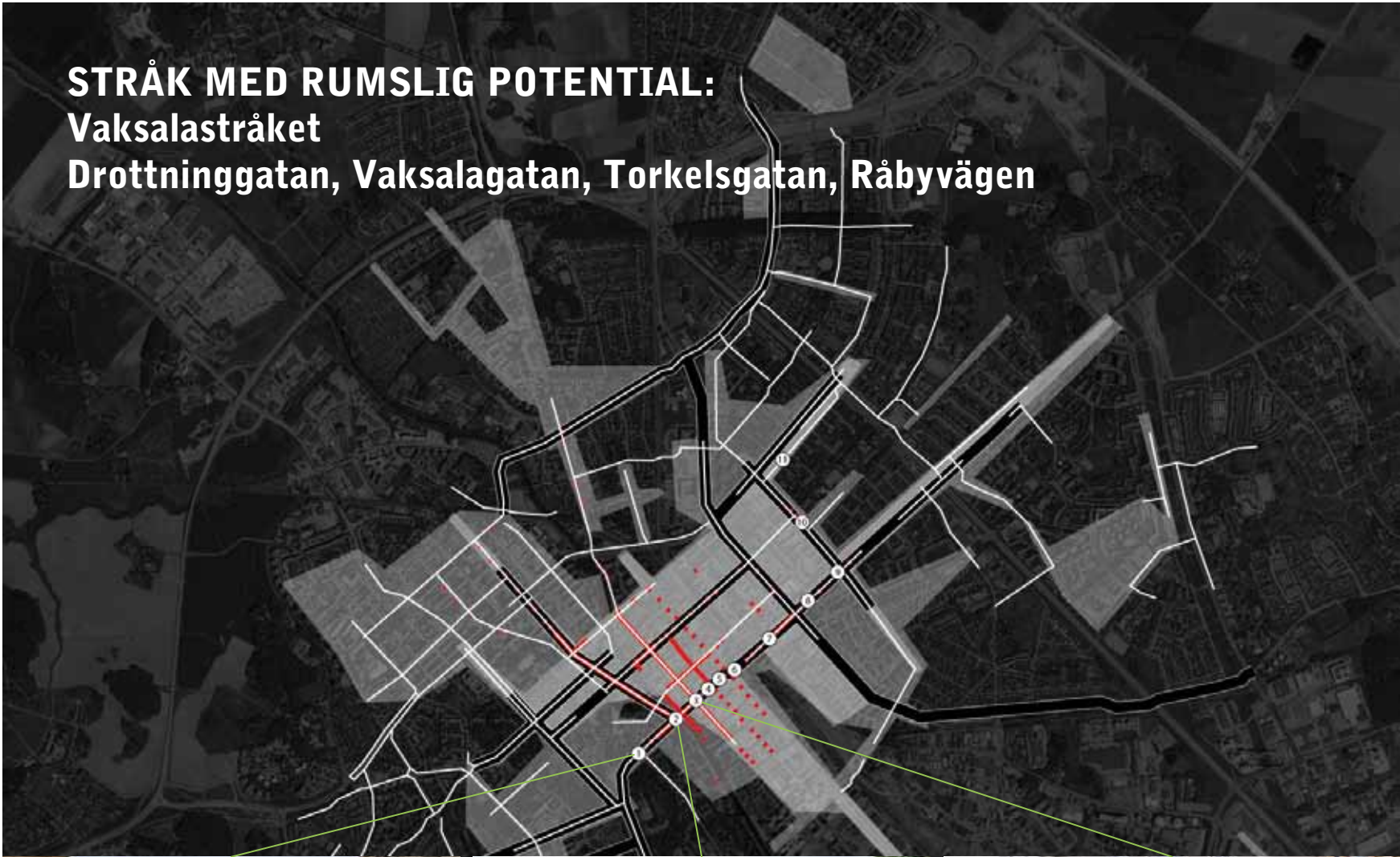
KOMMERSIELLA STRÅK I INNERSTADEN



KOMMERSIELLA STRÅK + RUMSLIG POTENTIAL



STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL: Vaksalastråket Drottninggatan, Vaksalagatan, Torkelsgatan, Råbyvägen



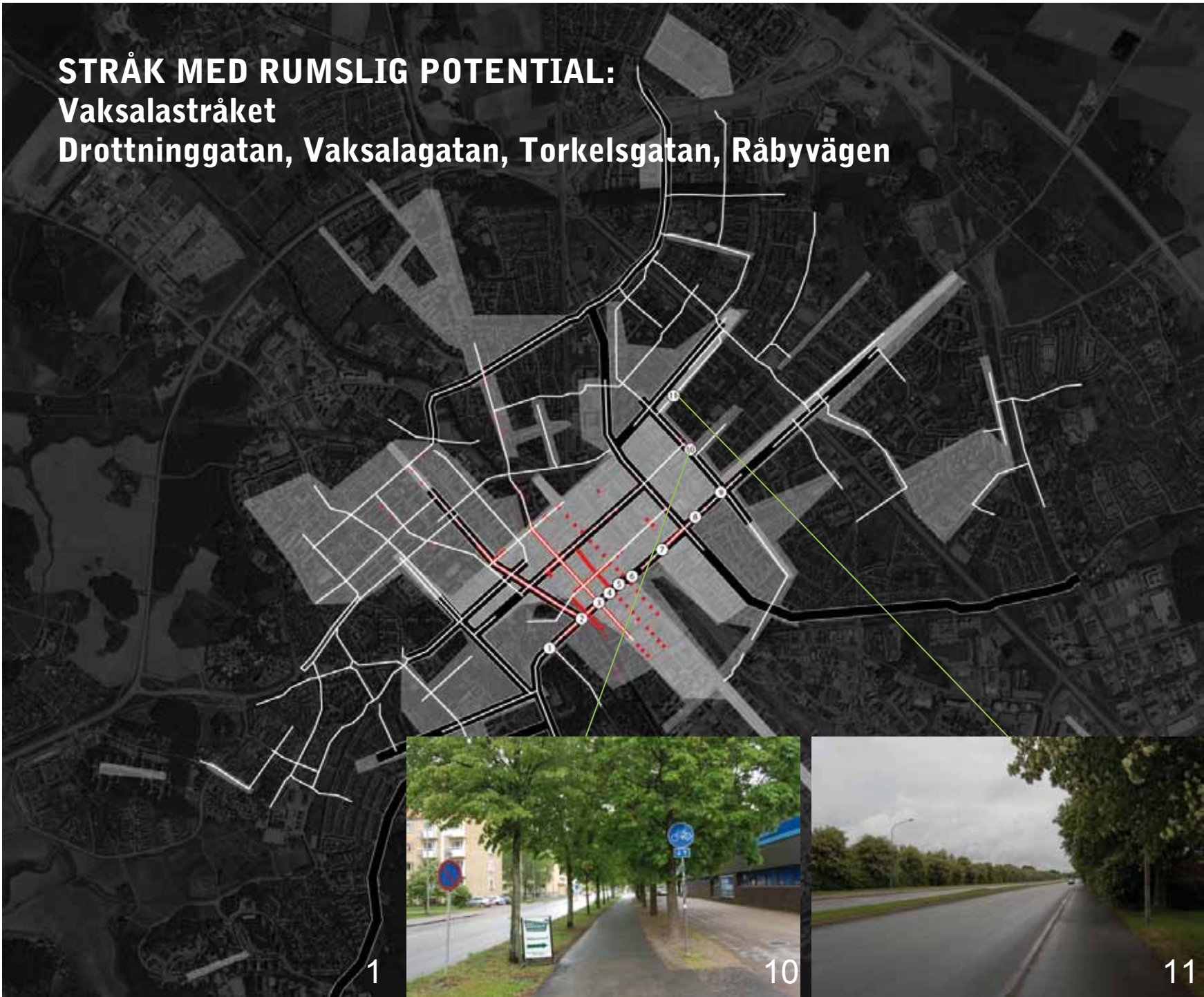
**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
Vaksalastråket
Drottninggatan, Vaksalagatan, Torkelsgatan, Råbyvägen**



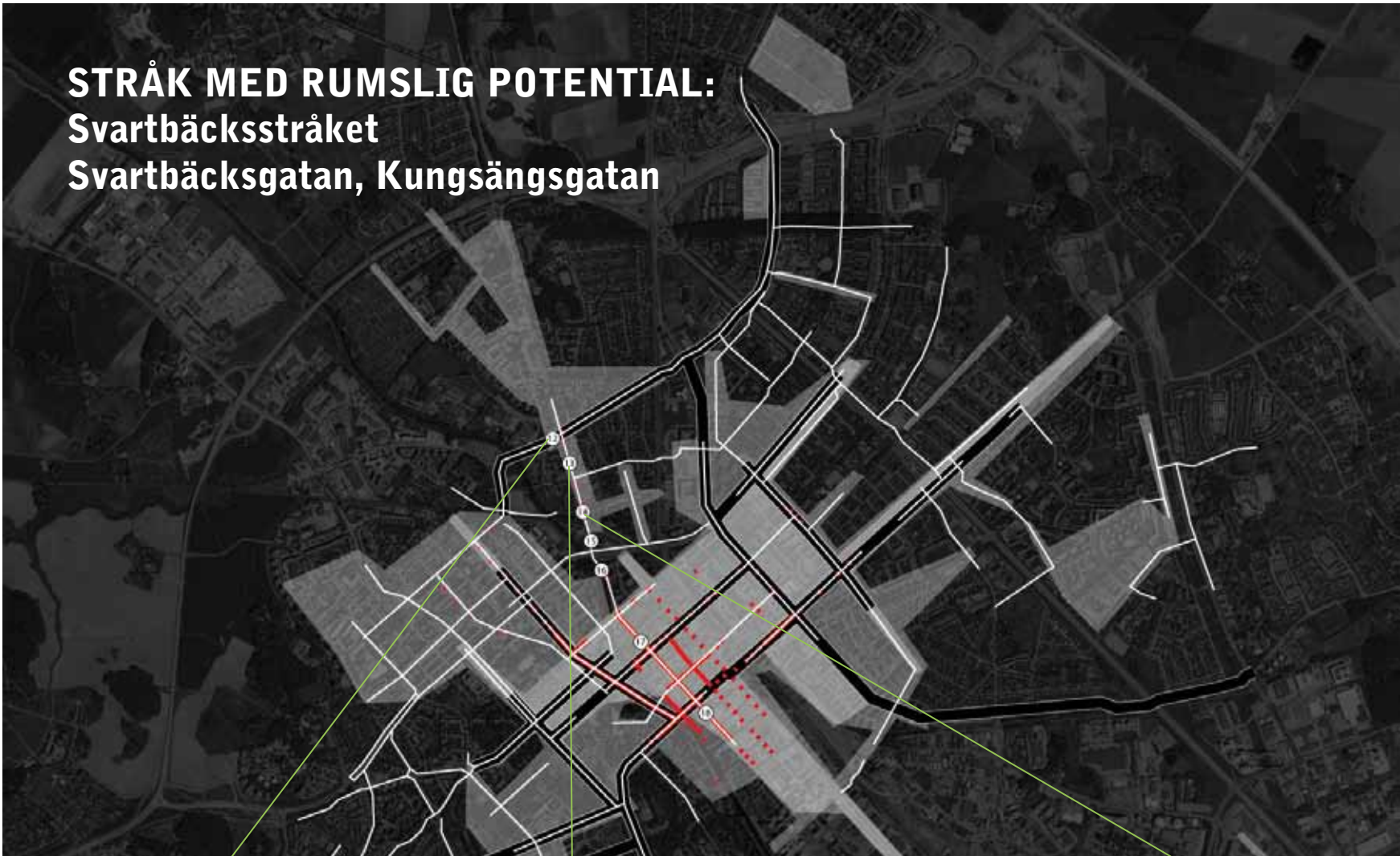
**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
Vaksalastråket
Drottninggatan, Vaksalagatan, Torkelsgatan, Råbyvägen**



**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
Vaksalastråket
Drottninggatan, Vaksalagatan, Torkelsgatan, Råbyvägen**



**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
Svarbäcksstråket
Svarbäcksgatan, Kungsängsgatan**



12



13



14

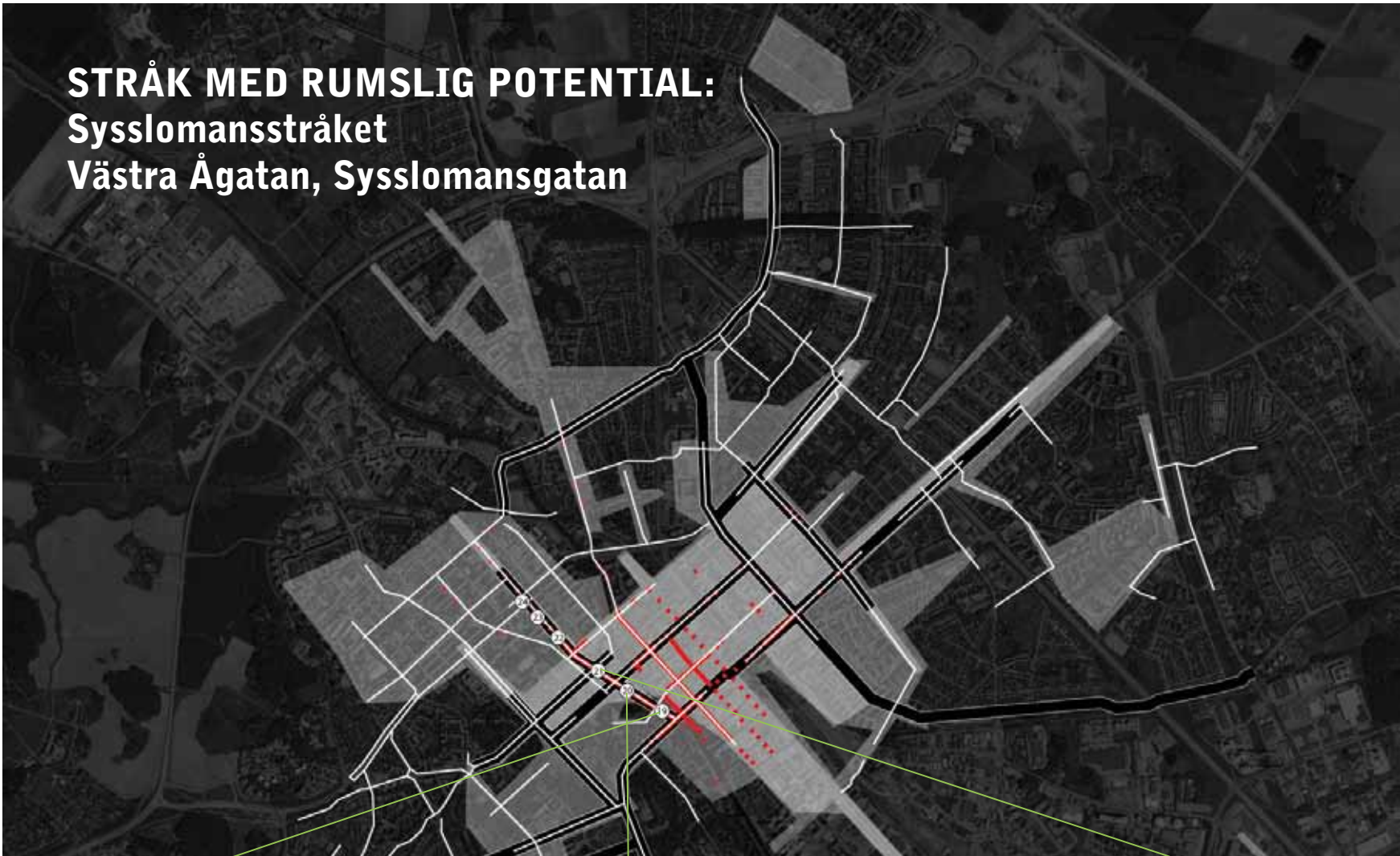
**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
Svarbäcksstråket
Svarbäcksgatan, Kungsängsgatan**



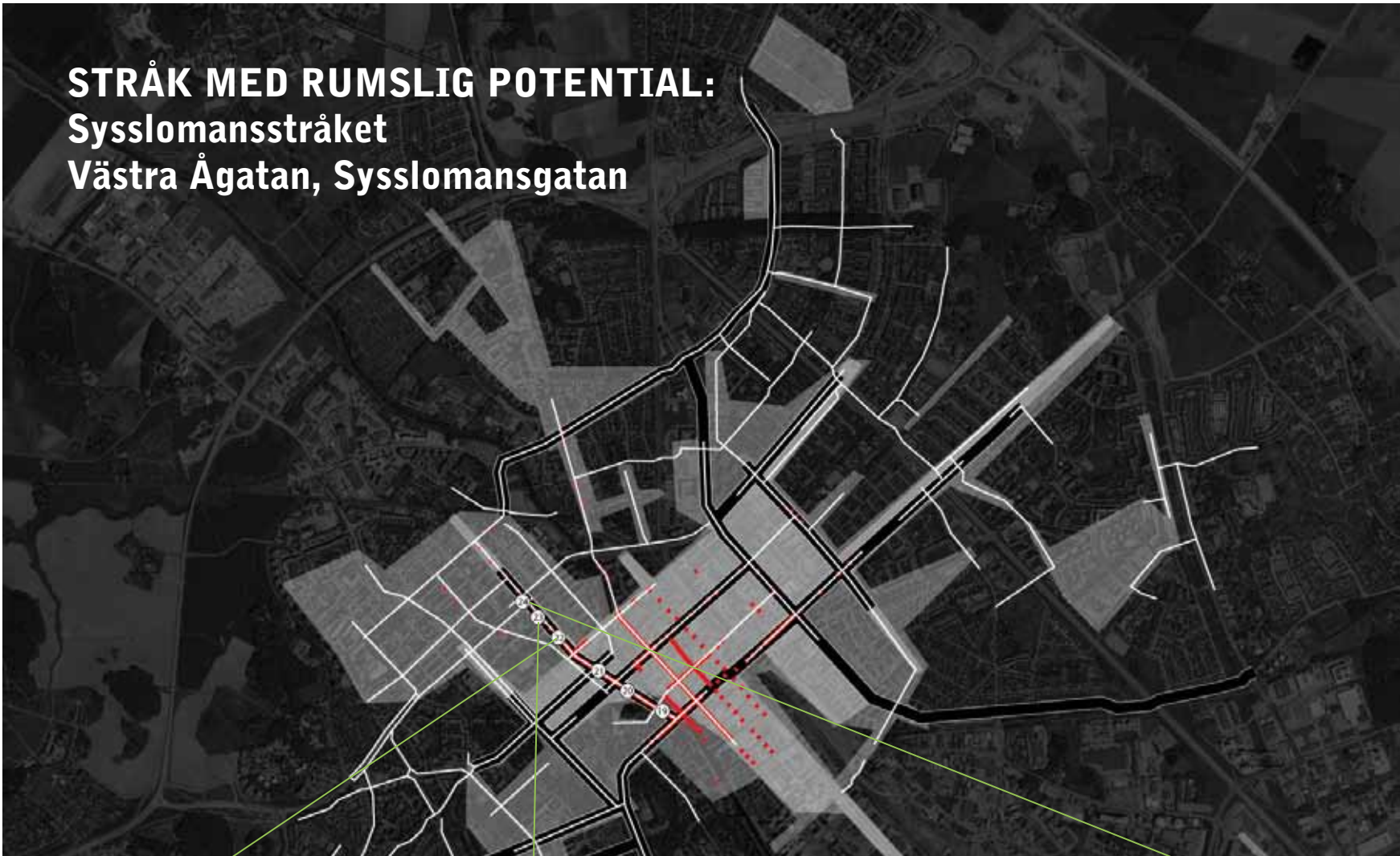
**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
Svarbäcksstråket
Svarbäcksgatan, Kungsängsgatan**



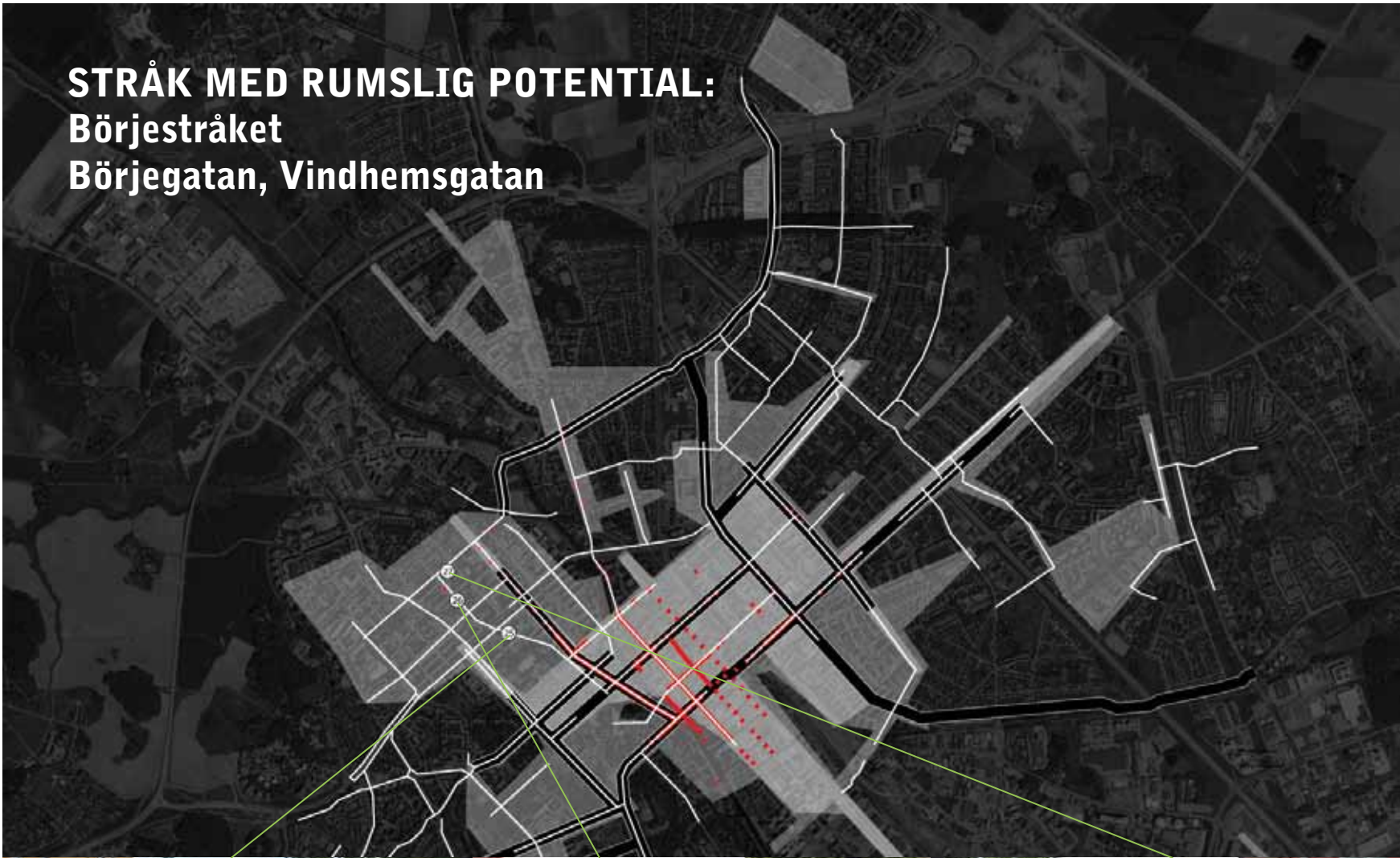
**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
Syslomanstråket
Västra Ågatan, Syslomansgatan**



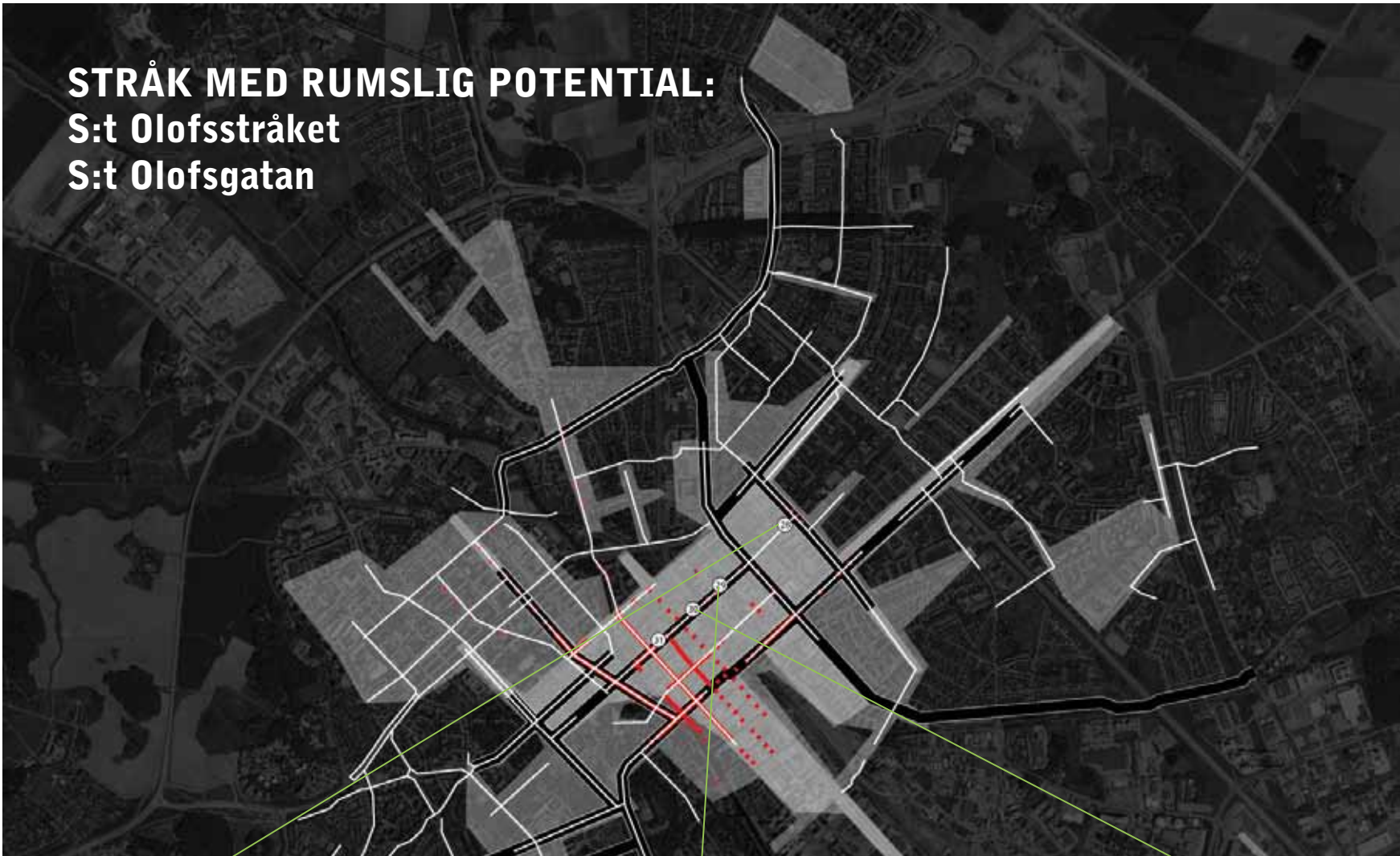
**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
Syslomanstråket
Västra Ågatan, Syslomansgatan**



**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
Börjestråket
Börjegatan, Vindhemsgatan**



**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
S:t Olofsstråket
S:t Olofsgatan**



28



29



30

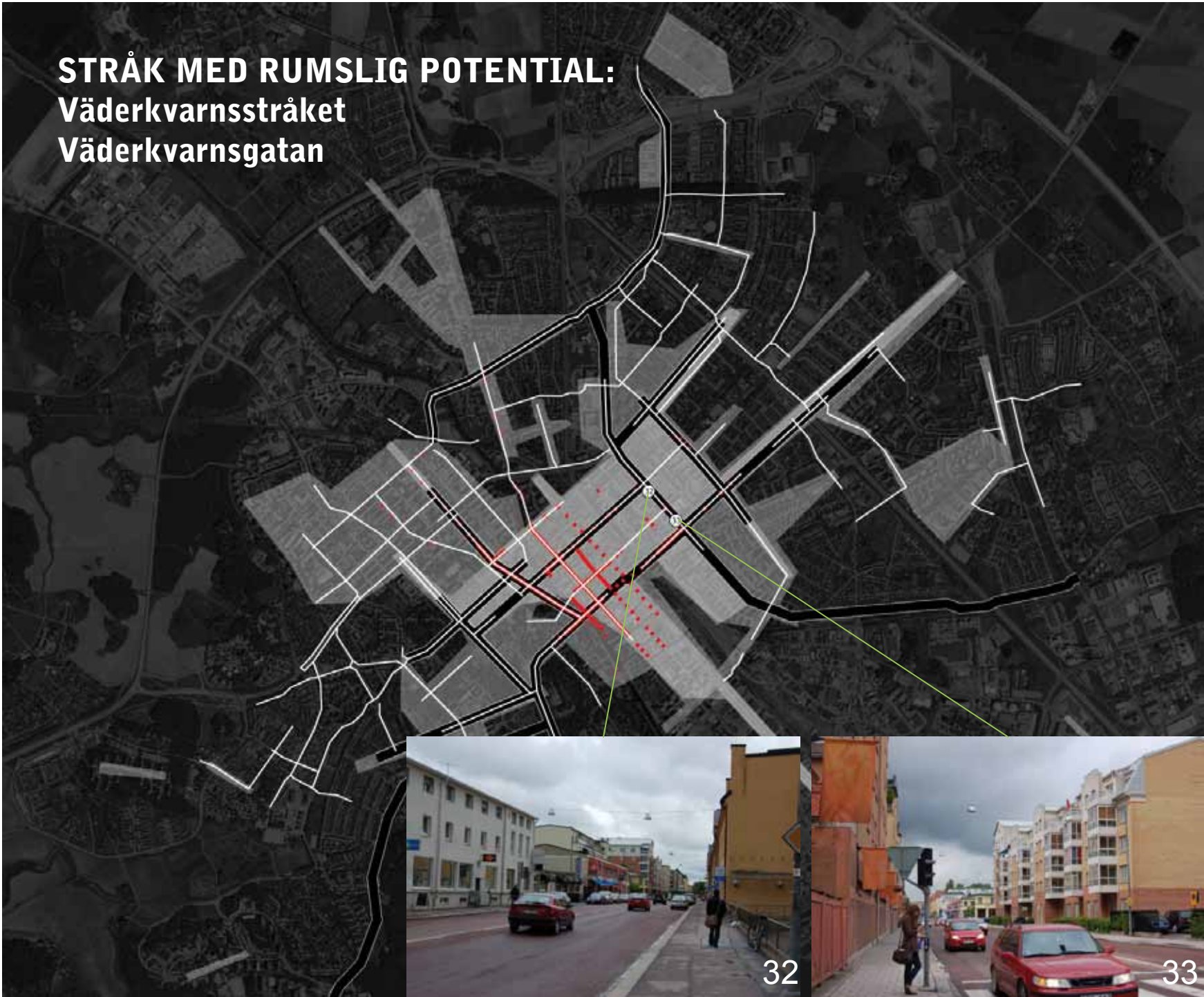
40

SPACEscape

**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
S:t Olofsstråket
S:t Olofsgatan**



**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
Väderkvarnsstråket
Väderkvarnsgatan**



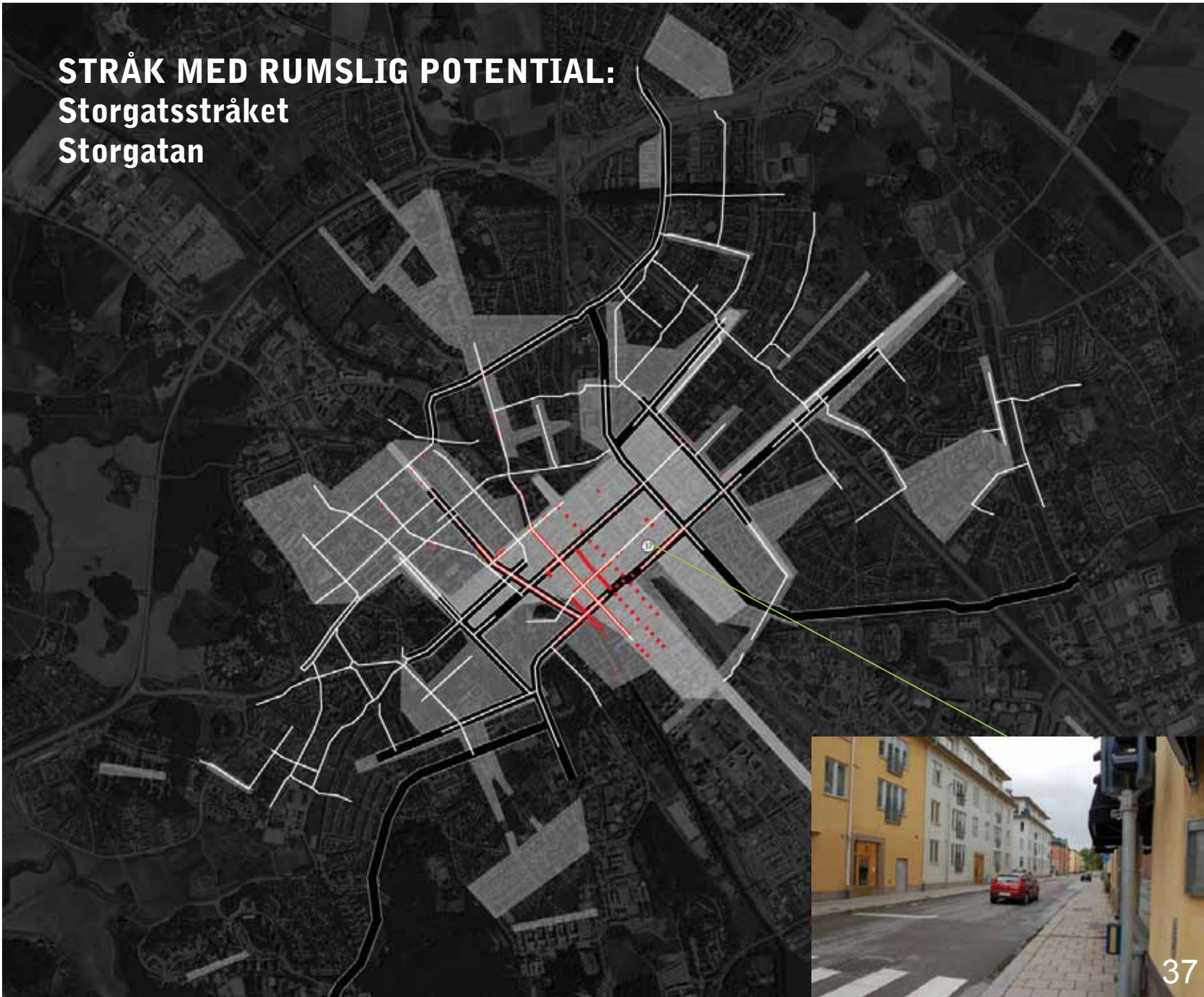
32

33

STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL: Salastråket Salagatan



**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
Storgatsstråket
Storgatan**



**STRÅK MED RUMSLIG POTENTIAL:
S:t Persstråket
S:t Persgatan**

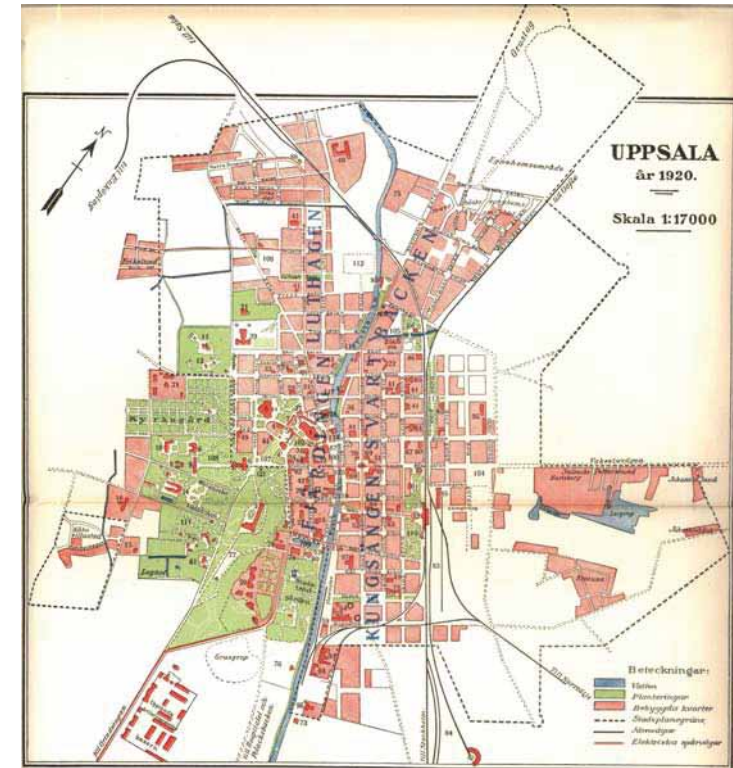


SLUTSATSER

Uppsala står inför ett starkt förtätningstryck. I översiktsplanen för Uppsala stad beskrivs strategier för att möta detta tryck

”Staden ska utvecklas och kompletteras till en bra livsmiljö i alla stadsdelar. Det ska ske genom en ökad blandning av bostäder, arbetsplatser, service, parker och fritidsaktiviteter i varje område. Nybyggnation ska i första hand ske i redan bebyggda områden i staden. Det stärker handelns kundunderlag och främjar trygga och levande centrummiljöer. Översiktsplanen ger utrymme för mer än 16 000 nya bostäder som kan byggas allt efter behov. Många nya bostäder kommer att hamna relativt centralt - i Kungsängen, Kapellgårdet, Fyrisvallen, Börjetull, Rosendal samt vid brandstationen och stationsområdet. De nya bostäderna ska bidra till att öka utbudet när det gäller lägenhetsstorlekar och upplåtelseformer i varje enskild stadsdel, så att den som vill flytta kan göra det också inom närområdet. Flera av stadens stora gator som till exempel Vaksalagatan, Fyrislundsgatan och Tycho Hedéns väg kan omvandlas till mer blandade miljöer genom att området kring vägarna kompletteras med nya byggnader i form av kontor, verksamhetslokaler och bostäder. Översiktsplanen syftar till att skapa en balanserad handelsstruktur. Det sker genom att begränsa utbyggnaden av externhandeln, ge stadsdelscentrumen stöd och genom att utvidga och göra stadskärnan mer attraktiv. Tillgängligheten till stadskärnan förbättras för gående, cyklister och kollektivtrafik. Stadskärnan ska kunna utvidgas för att ge handeln möjligheter till expansion. De redan etablerade områdena för extern handel ges också möjligheter till utvidgning. Kollektivtrafiken till externhandeln ska byggas ut.”

Med utgångspunkt i kommunens strategier i översiktsplanen och givet det starka förtätningstryck som Uppsala står inför, i synnerhet vad gäller innerstaden, så presenteras här förslag på strategier för stadsutveckling genom de urbana stråken i Uppsala tätort.



De starkaste utbyggnadsmöjligheterna har alltid varit längs Fyrisån och järnvägen och inte tvärs dessa barriärer. (Nordisk familjebok, 1920, vol.30)

UTVECKLINGSOMRÅDE: ÖST

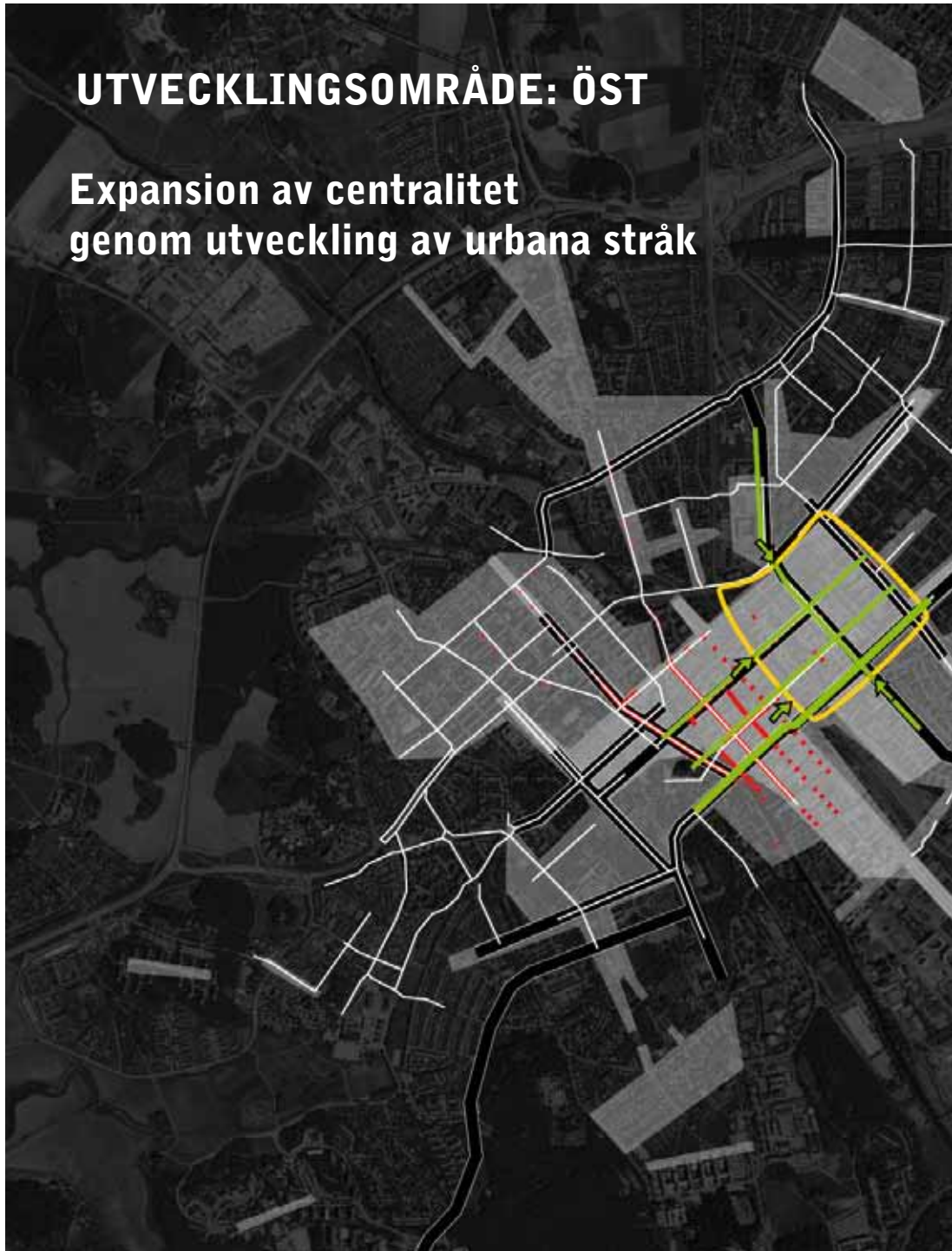


Området öster om kärnan ser vid en första anblick ut att redan vara fullt integrerad med den inre kärnan. I centralitetsanalysen får de flesta gator bra värden med något undantag. Här finns även Uppsala Konsert- och Kongresshus samt en rad restauranger längs Vaksalagatan. I inventeringen visar det sig att det är mest längs huvudgatorna Vaksalagatan och St Olofsgatan, som fångas up i stråkanalysen, som kommersiell verksamhet lyckats etablera sig. Resten av området är mycket svagt kommersialiserat. De vanligaste byggnaderna är lamellhus med öppna gårdar som lägger sig i samma vinkel som gatunätet. Här finns således potential för stadsutveckling.

Studerar man detta närmare så ser man två barriärer som stoppar upp energin från kärnan att sprida sig ut i det östra utvecklingsområdet. Den första är Kungsgatan som är hårt trafikerad och allmänt ovänlig för gångtrafikanter. Den andra är tågspåren som i sitt läge direkt efter Kungsgatan och med en omgivande byggnadsfri zon längs sig skapar ett avbrott i stadsväven. Summan av de två verkar stoppa upp etableringen av verksamheter i det östra området med undantag för just det starka Vaksalastråket och St Olofsstråket som passerar parallellt rakt genom kärnan.

UTVECKLINGSOMRÅDE: ÖST

Expansion av centralitet genom utveckling av urbana stråk



Genom att på så sätt satsa på vissa strategiska stråk så kan man lättare leda ut energin från kärnan och områden runt omkring till det önskade området. Vi ser att de viktigaste åtgärderna är att fokusera på de stråken som redan idag har potential och göra dem enklare och klarare och så långt det går åtgärda barriärer som t.ex. Kungsgatan och spåren.

Stråk som vi fokusera på i område Öst är:

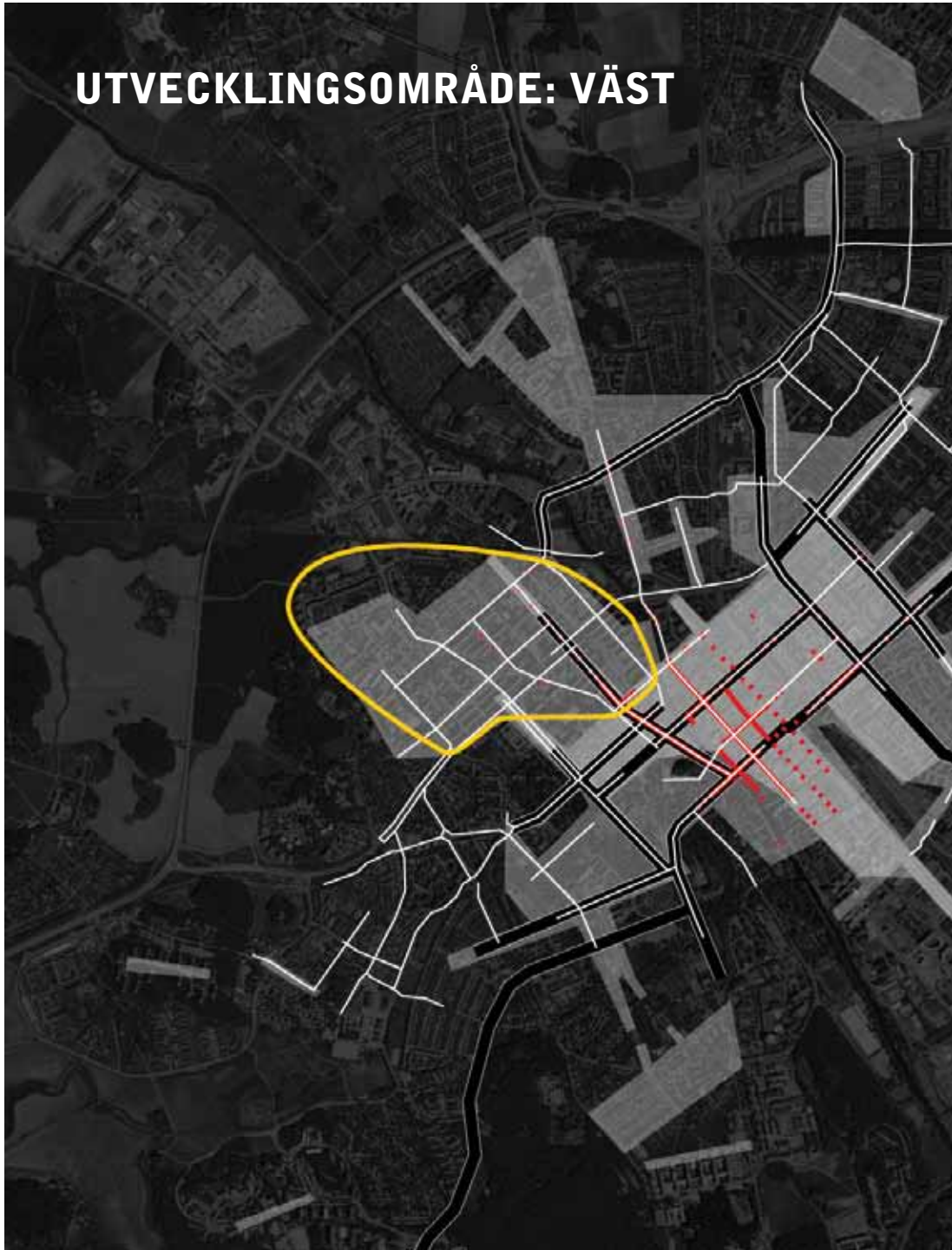
Vaksalastråket som sträcker sig från Drottninggatan ut genom området är det stråk med mest potential som redan idag på vissa sträckor är bra utvecklat men på andra av olika skäl inte tar till vara på sina möjligheter. Framförallt är det sträckan Kungsgatan - tågspåren som är problematisk. Sedan saknas också lokaler längs vissa sträckor.

S:t Olofsstråket har sin början mitt i kärnan vid domkyrkan. Den har hög utnyttjandegrad tills man korsar Kungsgatan och spåren.

S:t Persstråket är också centralt med sitt ursprung i kärnan. Stråket har liknande problem som ovanstående men verkar fungera väl som genomfart.

Väderkvarnsstråket har i sina ändar välintegrerade gator men i mitten just genom det östra området låga värden som har sitt ursprung i problematiska korsningar. Genom att göra stråket mer tydligt skulle man kunna öppna upp för ett nordsydligt flöde strategiskt förbi Uppsala Konsert- och Kongresshus och torget.

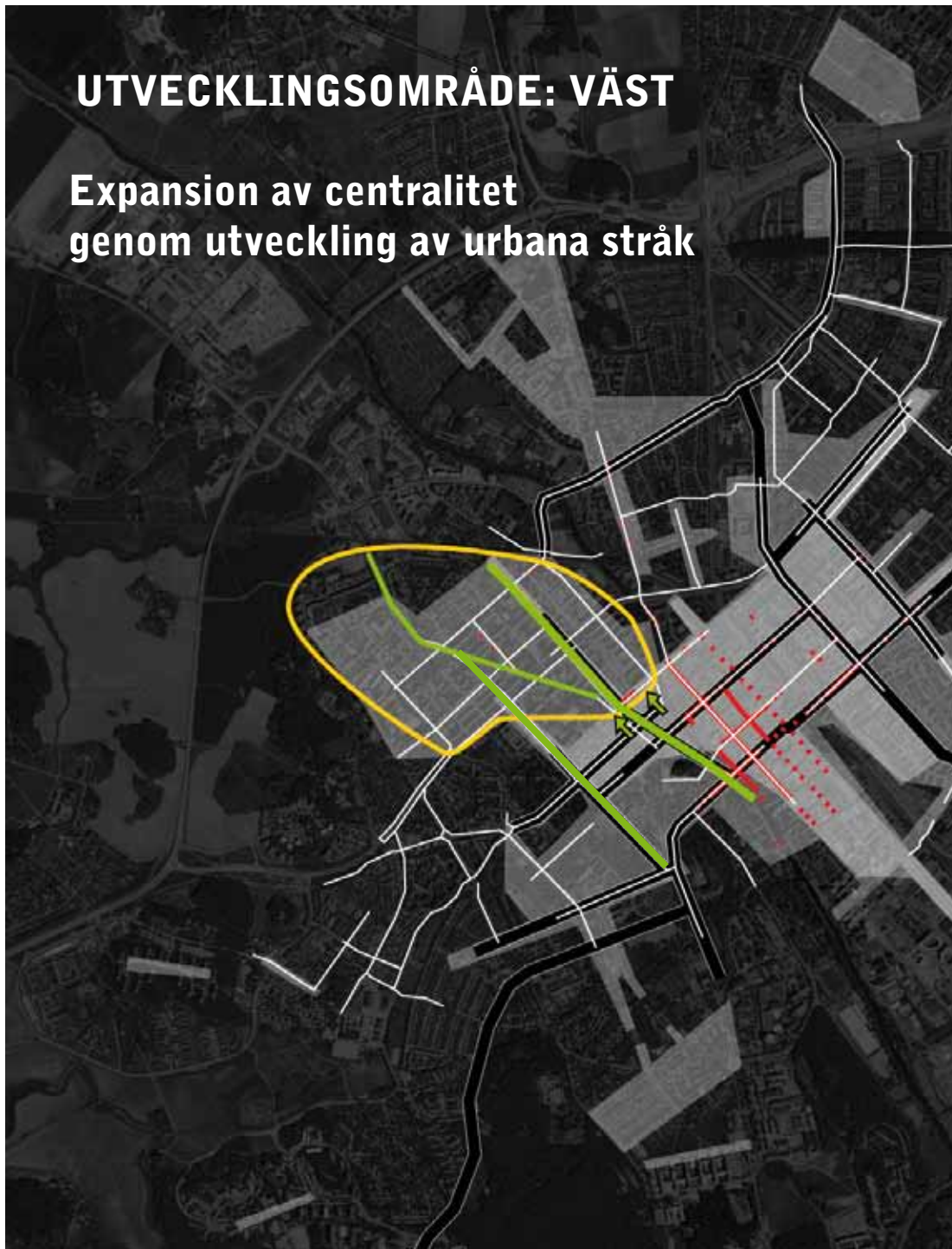
UTVECKLINGSOMRÅDE: VÄST



Precis som östra utvecklingsområdet är det västra utvecklingsområdet intressant för dess struktur och välintegrerade gatorna. Området ligger nära den riktiga kärnan om än inte lika välkopplat som det östra. Butiksstråk spiller i viss mån in på området från kärnan precis som i det östra utvecklingsområdet. Bebyggelsen är av samma lammellkaraktär som östra. Den enda betydande barriären är Luthagsesplanaden som skär rakt igenom området.

UTVECKLINGSOMRÅDE: VÄST

Expansion av centralitet
genom utveckling av urbana stråk

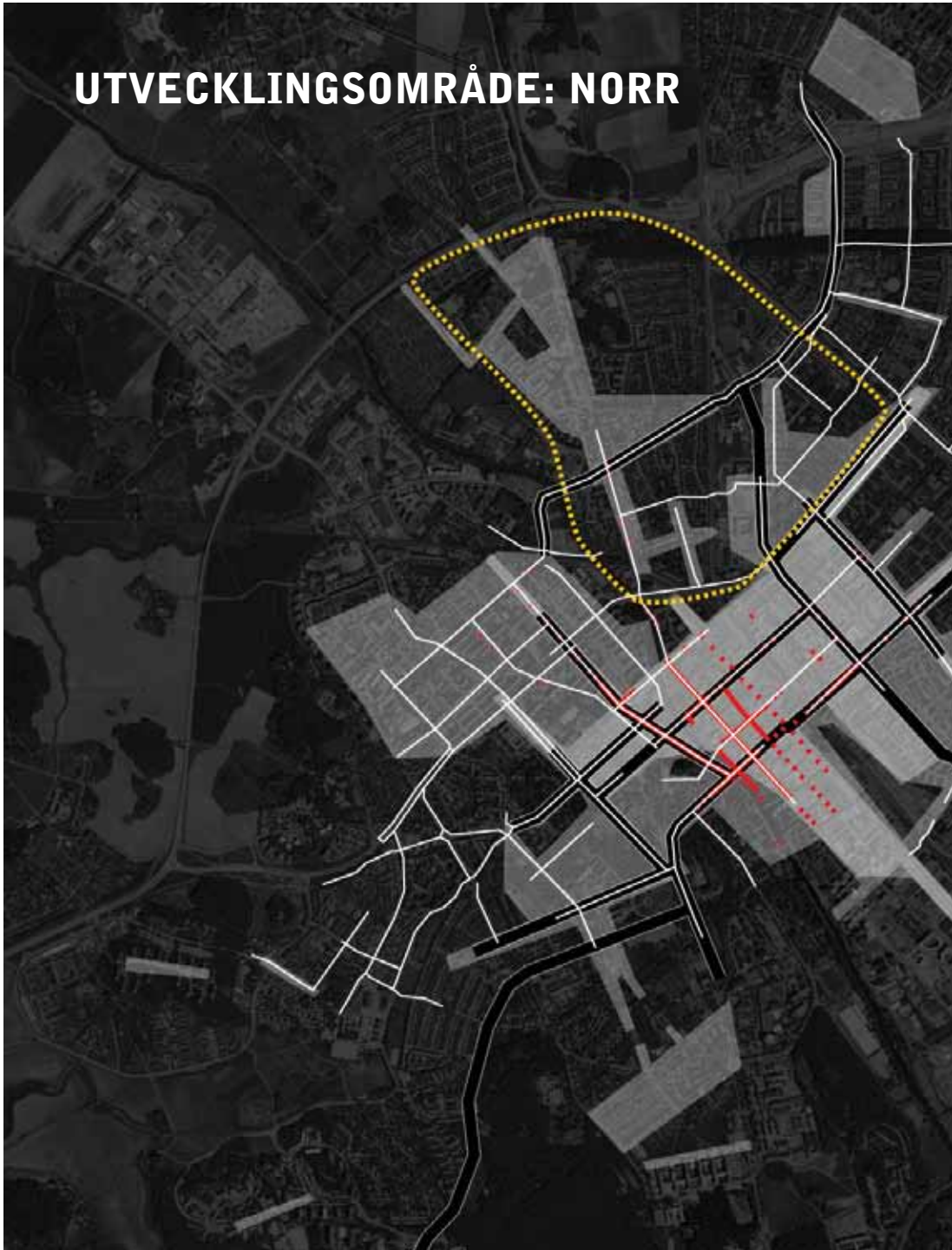


Med samma strategi som för östra utvecklingsområdet fokuserar vi här på två stråk.

Sysslomansstråket som börjar i Västra Ågatan skär rakt igenom kärnan och förbi domkyrkan och fortsätter norrut mot Ringgatan. Här finns ett väl etablerat rikt butiksutbud fram till en punkt innan Luthagsesplanaden där verksamheterna börjar avta och efter är de bara svagt utspridda.

Börjestråket viker till synes av mot Vindhemsplanen i en diagonal från Sysslomansstråket men är aldrig riktigt bra kopplad till den. Denna diagonal får starkt lokala stråkvärden. Man ser att den kopplar upp området norr om Luthagsesplanaden på ett bra sätt. Men stråket har väldigt låg utnyttjande grad av sin potential.

UTVECKLINGSOMRÅDE: NORR

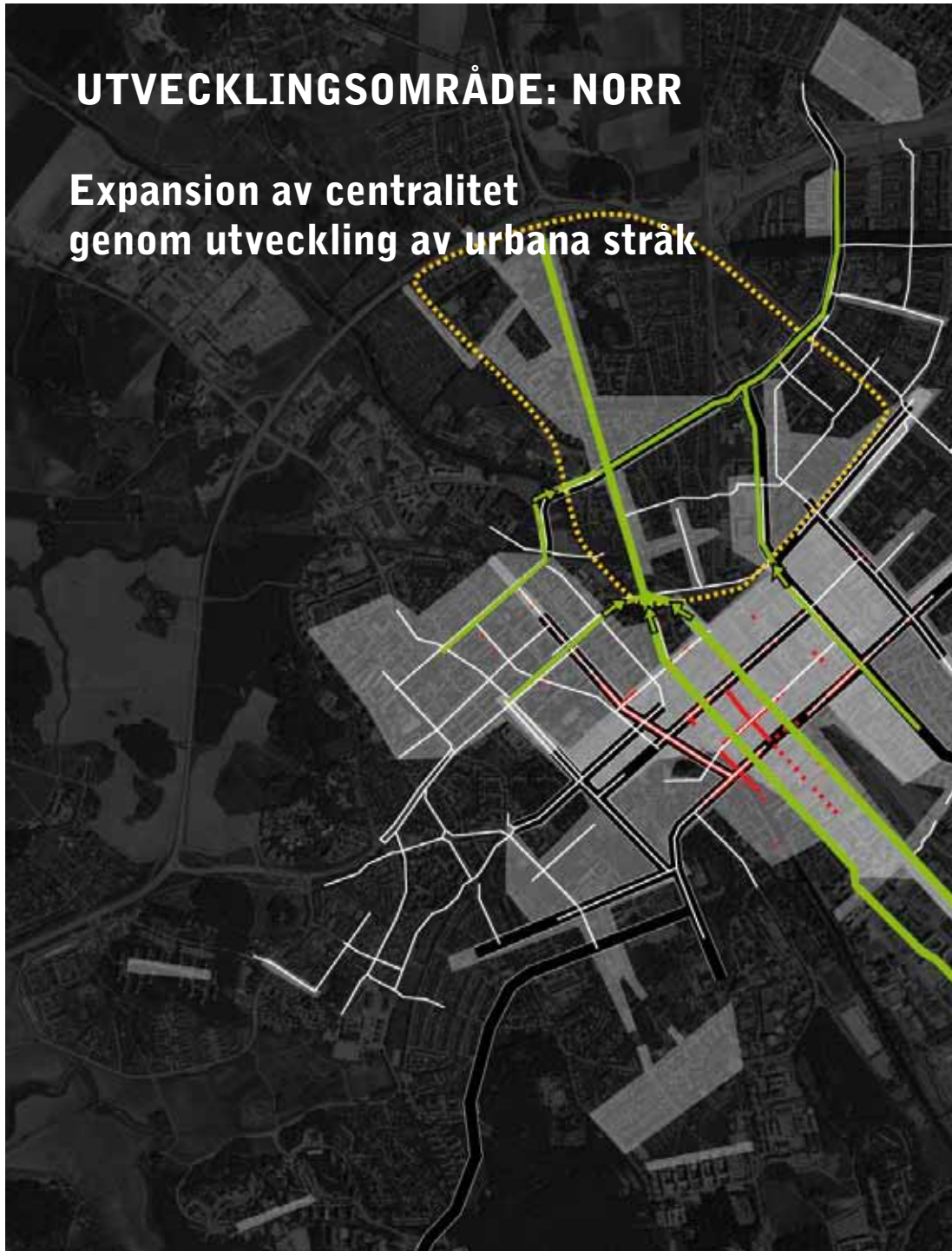


I centralitetsanalyserna ser man att norra utvecklingsområdet har god lokalt centralitet men är dåligt ihopkopplat med områdena runt omkring, framförallt söderut.

Den stora barriären som stoppar upp är Bärbyleden samt den korsning som är del av leden. Korsningen är i dag en stor hårt trafikerad trafikplats i ett läge som skulle kunna knyta ihop kärnan och det västra utvecklingsområdet med det norra utvecklingsområdet.

UTVECKLINGSOMRÅDE: NORR

Expansion av centralitet
genom utveckling av urbana stråk



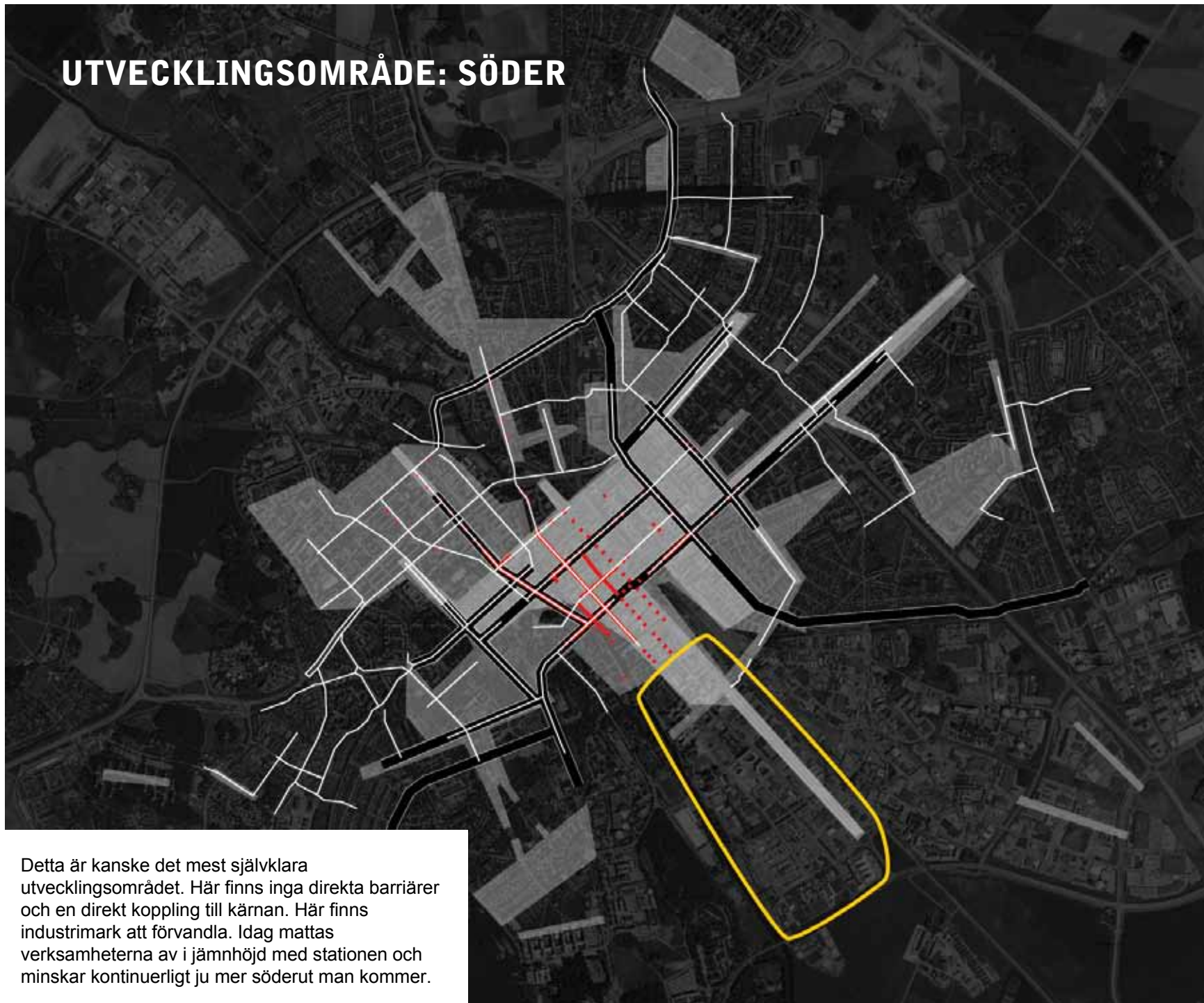
Stråk som vi fokuserar på i område Norr är:

Svartbäcksstråket har störst rumslig potential och börjar i Svartbäcksgatan som korsar Luthagesplanaden och går över i Kungsängsgatan. Stråket har idag en del verksamheter på sin norra del även om det är mer bilorienterat. Söder om Luthagesplanaden utvecklas stråket efter en kort sträcka fullt ut i gågatan längs Kungsängsgatan. En stark Kungsängsgata tillsammans med en stark Kungsgata som båda kopplar på Svartbäcksgatan på ett bra sätt skulle göra stor skillnad för det norra utvecklingsområdet.

G:a Uppsalagatan är en annan nordligare ingång från det västra området via Ringgatan till Svartbäcksgatan. I korsningen finns det flera verksamheter, även dessa bilorienterade. Gamla Uppsalavägen fortsätter mot de ännu nordligare delarna av Uppsala.

Väderkvarnsstråket kommer in från det östra utvecklingsområdet och utgör en kompletterande möjlighet till stadsutveckling av det norra området.

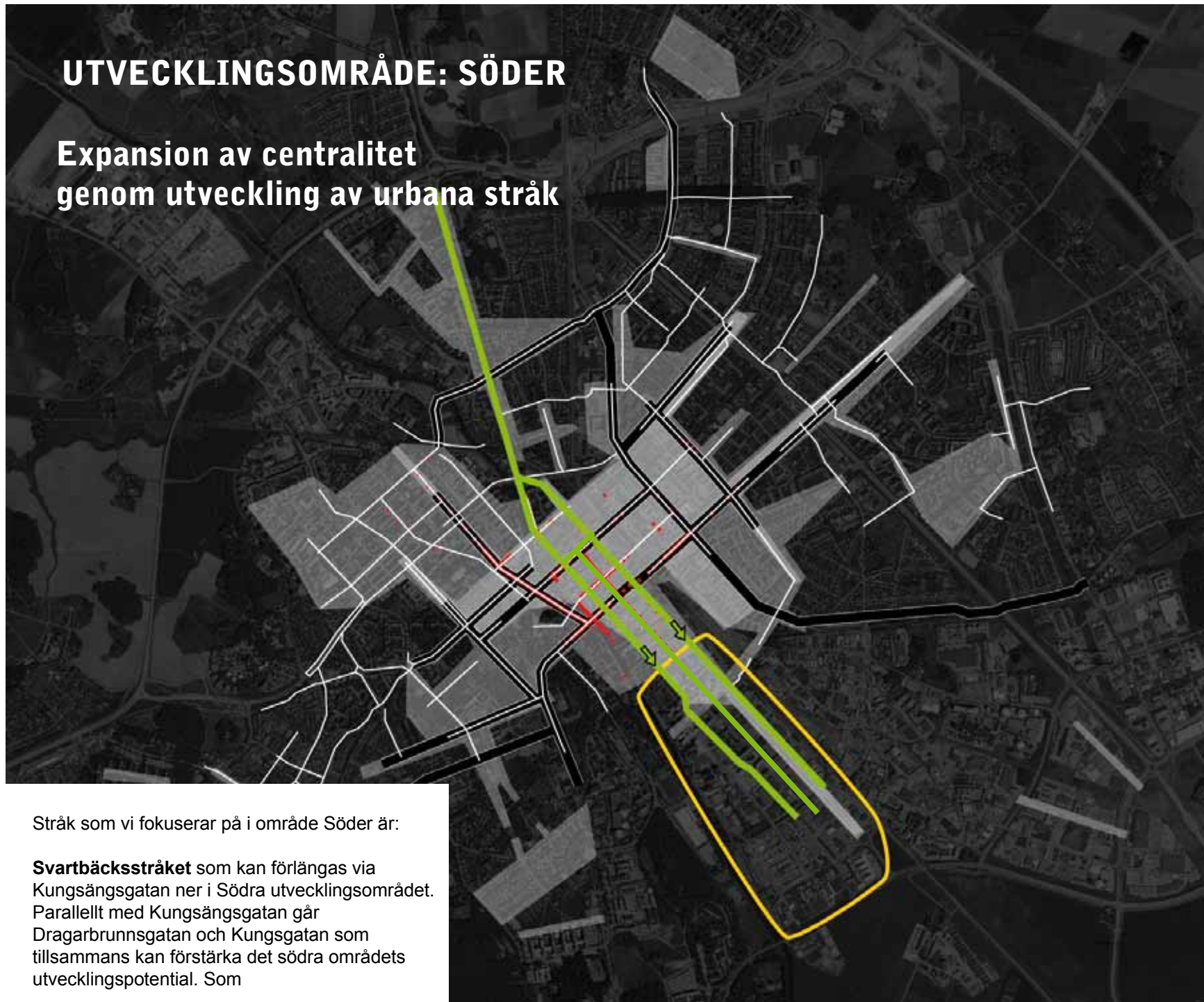
UTVECKLINGSOMRÅDE: SÖDER



Detta är kanske det mest självklara utvecklingsområdet. Här finns inga direkta barriärer och en direkt koppling till kärnan. Här finns industrimark att förvandla. Idag mattas verksamheterna av i jämnhöjd med stationen och minskar kontinuerligt ju mer söderut man kommer.

UTVECKLINGSOMRÅDE: SÖDER

Expansion av centralitet
genom utveckling av urbana stråk

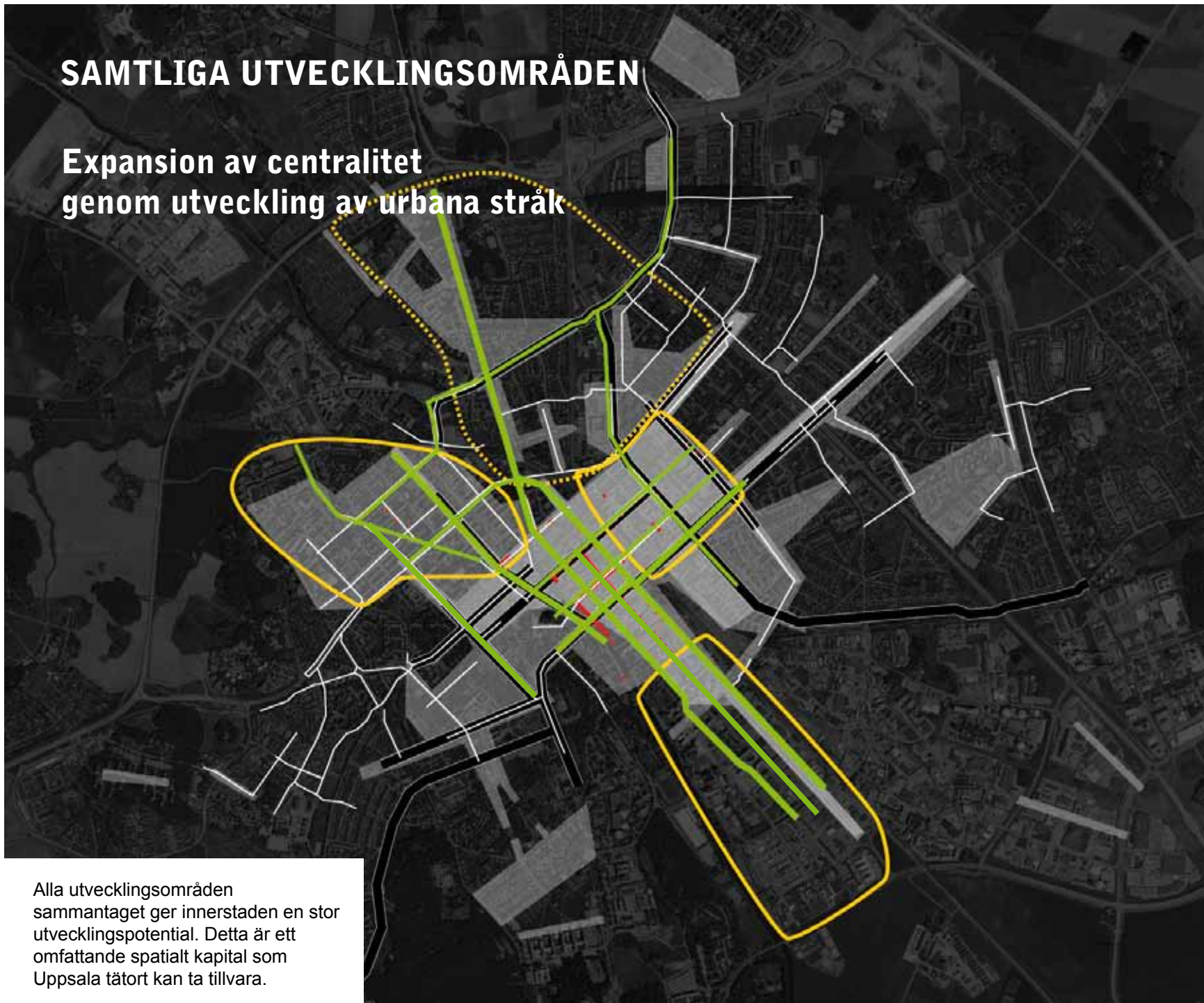


Stråk som vi fokuserar på i område Söder är:

Svartbäcksstråket som kan förlängas via Kungsängsgatan ner i Södra utvecklingsområdet. Parallellt med Kungsängsgatan går Dragarbrunnsgatan och Kungsgatan som tillsammans kan förstärka det södra områdets utvecklingspotential. Som

SAMTLIGA UTVECKLINGSOMRÅDEN

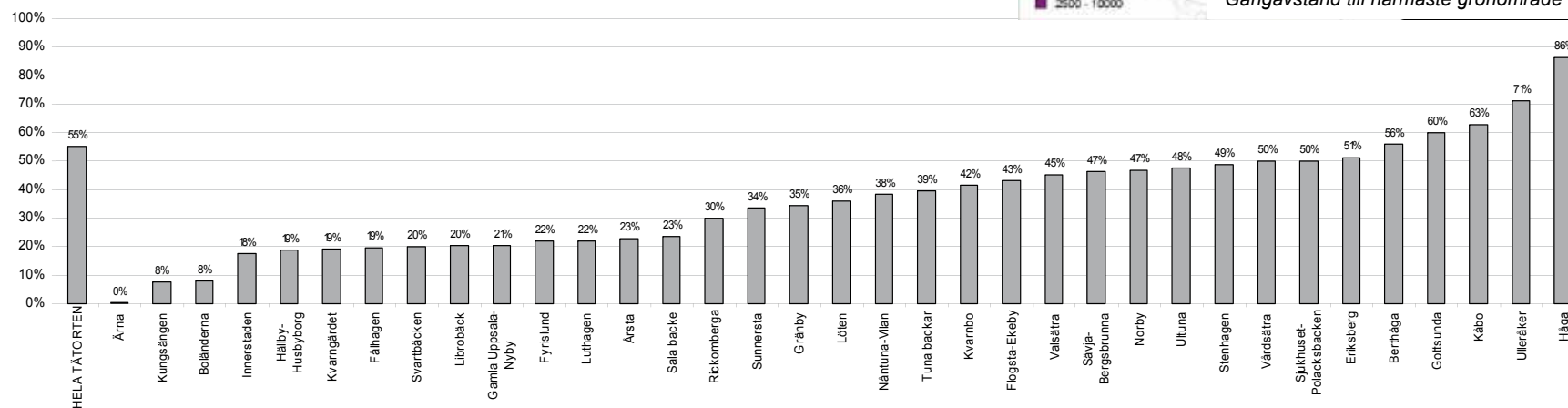
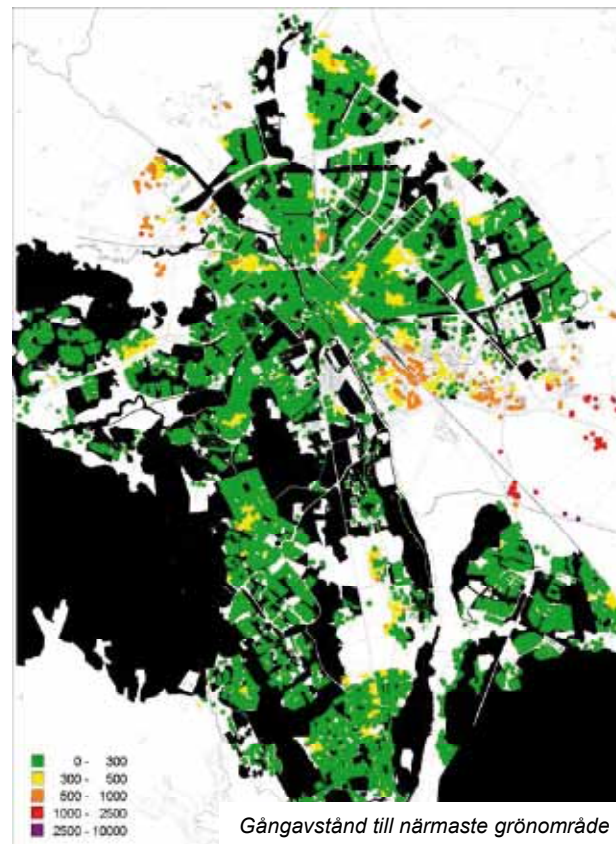
Expansion av centralitet
genom utveckling av urbana stråk



Alla utvecklingsområden
sammansatt ger innerstaden en stor
utvecklingspotential. Detta är ett
omfattande spatialt kapital som
Uppsala tätort kan ta tillvara.

TILLGÅNG PÅ GRÖNOMRÅDEN I UTVECKLINGSOMRÅDEN

Grönområden och parker tillhör stadens spatiala kapital. Inom utredningen "Uppsalabornas sociotopkarta" genomfördes en gångavståndsanalys till grönområdena samt en översikt över andelen grönområde i olika stadsdelar. Den visar att det är stor skillnad på tillgången till grönområden i de föreslagna utvecklingsområdena. I Norr och Väster finns relativt gott om grönområden, bland annat därför utvecklingsområdena ligger i kanten på tätorten. Utvecklingsområdet i Öst ligger mer inbäddat i befintlig bebyggelse vilket gör grönområdestillgången något mer begränsad. Det är dock i område Söder som grönområdesfrågan blir ytterst avgörande. Här saknas i princip offentliga gröna platser, vilket gör parkutvecklingsbehovet stort om det skall till en stadsutveckling här. Område Söder har å andra sidan den största potentialen i utvecklingen av urbana stråk kopplade till den inre stadskärnan. Detta bör ses som en möjlighet till utveckling av både bebyggelse och park – av stad.

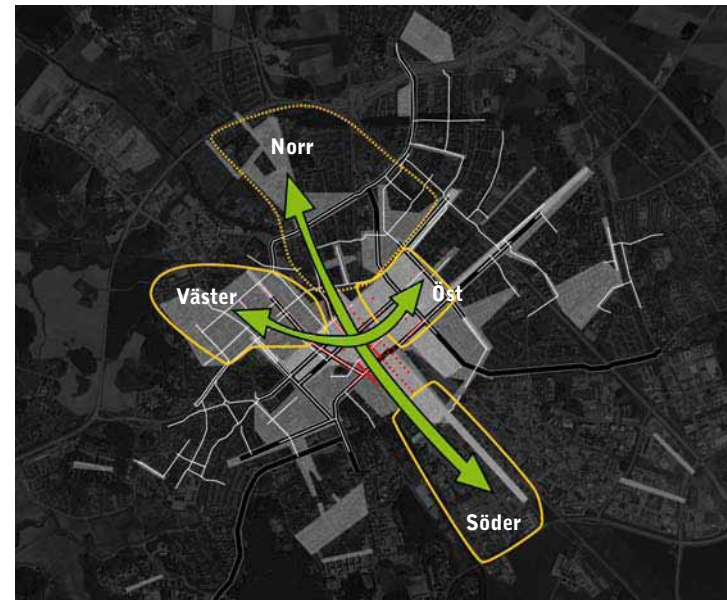


AVSLUTANDE DISKUSSION

Denna utrednings analyser av täthet, centralitet och urbana stråk visar att den stora stadsutvecklingspotentialen i Uppsala tätort ligger i att expandera innerstaden. Här finns ett stort spatialt kapital som kan utnyttjas mycket effektivare, det vill säga vidareutvecklas. I övergången från stor småstad till liten storstad är detta Uppsalas enda rimliga utvecklingsstrategi. Vi kan konstatera att försök till att decentralisera Uppsala i form externa frikopplade förstäder som Gottsunda och Sävja inte lett till en hållbar stadsutveckling utan snarare förstärkt ett socialt utanförskap. En hållbar stadsutveckling av Uppsala bör utgå ifrån en tät sammanhållen struktur av gator, kvarter och parker.

Föreslagen utvecklingsstrategi för Uppsala stadskärna är att utgå från redan strategiska stråk med hög centralitet och kontinuitet och omgivande täthet. Stor betydelse för Uppsala stadsutveckling har alltid järnväg och Fyrisån haft, både som attraktioner men numer även som barriärer. Detta betyder att den största utvecklingspotentialen på lång sikt är i nord-sydlig riktning längs dessa leder och inte tvärs. Utvecklingsområde Söder, vilket i huvudsak utgörs av Kungsängen, har redan börjat omvandlas till stad, särskilt med tanke på att det ligger i direkt anslutning till den inre stadskärnan. Här finns dock stor brist på grönområden vilken riskerar att sänka stadsmiljöns attraktivitet. Än och dess gröna stråk är dock en viktig resurs i detta läge. I förlängningen av Svartbäcksgatan finns utvecklingsområde Norr som dock ligger sämre anslutet till innerstaden. Här krävs större insatser för att levandegöra gränssnittet mot innerstadskärnan. Likt område Väster som finns här redan en hel del grönområden. Tack vare framförallt den mycket levande Sysslomansgatan och Börjegatan skulle denna del kunna bli en naturlig förlängning av innerstaden i Väster. Slutligen område Öst ligger i en del av Uppsala som är på gång, bland annat tack vare Uppsala Konsert- och Kongresshus. De viktigaste stråken utgörs här av St Olofsgatan och Vaksalagatan som båda kopplar in och genom stadskärnan. I samband med en förtätning i område Öst torde det krävas viss parkutveckling.

Utvecklingsområdenas olika potential bör ses som en möjlighet att ge Uppsala en hållbar och dynamisk stadsutveckling på lång och kort sikt.



Expansion av stadskärnans centralitet genom utveckling av urbana stråk



www.spacescape.se

